

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#)
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ר' פנחס ראובן שליט"א ולויקטקסט על פ' הרמב"ם

משנה מסכת מגילה (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

[א](#)

[פרק](#)

מְגֵלָה נִקְרָאת בְּאֶחָד עֶשֶׂר, בְּשָׁנִים עֶשֶׂר, בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר, בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כְּרַכִּין הַמְקַפִּין חוֹמָה מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, קוֹרִין בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר. כְּפָרִים **[ב]** וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת **[ג]**, קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, אֲלֵא שֶׁהַכְּפָרִים מִקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה:

ר"ע מברטנורה מְגֵלָה נִקְרָאת בְּאֶחָד עֶשֶׂר, בְּשָׁנִים עֶשֶׂר. פְּעָמִים בָּזָה וּפְעָמִים בָּזָה, כְּדַמְּפָרֵשׁ וְאַזִּיל: מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן קוֹרִין בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר. דְּכַתִּיב (אֶסְתֵּר ט) עַל כֵּן הִיְהוּדִים הַפְּרָזִים עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר, וּמְדַפְּרִזִים בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר שְׁמַע מִנָּה דְמַקְפִּין בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר. וּמִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ, נִפְקָא לֵן גְּזָרָה שְׁוֹה מִפְּרָזִי פְּרָזִי, כְּתִיב הִכָּא הִיְהוּדִים הַפְּרָזִים וּכְתִיב הֵתָם **[א]** (דְּבָרִים ג) לְבַד מַעְרֵי הַפְּרָזִי, מַה לְהֵלֵן מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ אִף כָּאֵן מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ. וְתַקְנֵנוּ שֶׁהַכְּרָכִים הַמְקַפִּים חוֹמָה מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ אִף עַל פִּי שְׂאִין לְהֵם חוֹמָה עֲכָשִׁיו יִקְרָאוּ בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר כְּמוֹ שׁוֹשׁוֹן, כְּדִי לְחַלֵּק כְּבוֹד לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיְתָה חֲרָבָה בִּימֵי מְרַדְּכִי וְאַסְתֵּר, כְּדִי שִׁיְהִיו קוֹרִין כְּבָנֵי שׁוֹשׁוֹן וַיִּחְשְׁבוּ כְּאֵלוֹ הֵם כְּרַכִּים הַמְקַפִּים אִף עַל פִּי שֶׁהֵם עֲתָה חֲרָבִין, וַיְהִיָּה זְכָרוֹן לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֶס זֶה. וּלְפִי שִׁיְהוֹשֻׁעַ הִתְחִיל לְהַלְחִם בְּעַמְלֵק תַּחֲלָה וּכְתִיב (שְׁמוֹת יז) כָּתַב זֹאת זְכָרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאַזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ, לְפִיכֹךְ הִזְכִּירוּ מִיָּמוֹת יְהוֹשֻׁעַ: אֲלֵא שֶׁהַכְּפָרִים מִקְדִּימִין. כְּלוֹמַר מֵאַחַר שֶׁמְקַפִּין קוֹרִין בְּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר וְשִׂאִין מְקַפִּין בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, הַכֹּל בְּכֹלֵל, וְהִיכִי מִשְׁפַּחַת תּוֹ אֶחָד עֶשֶׂר שָׁנִים עֶשֶׂר וּשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר, אֲלֵא שֶׁהַכְּפָרִים נִתְּנוּ לְהֵם רְשׁוּת לְהַקְדִּים קְרִיאָתוֹן לְיוֹם הַכְּנִיסָה, יוֹם שְׁנֵי בְּשַׁבַּת שְׁלֹפְנֵי אַרְבָּעָה עֶשֶׂר, אוֹ חֲמִישֵׁי בְּשַׁבַּת, שֶׁהֵן יוֹם הַכְּנִיסָה שֶׁהַכְּפָרִים מִתְּכַנְּסִים בְּעִירוֹת לְמִשְׁפָּט, לְפִי שֶׁבֵּית דִּין יוֹשְׁבִים בְּשָׁנֵי וְחֲמִישֵׁי בְּתַקְנַת עֲזָרָא, אִי נִמִּי מִתְּכַנְּסִין הַכְּפָרִים לְעִירוֹת בְּשָׁנֵי וְחֲמִישֵׁי לְשִׁמְעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְהַכְּפָרִים אֵינֶם בְּקִיָּאִים כָּל כֹּךְ לְקָרוֹת וְצָרִיכִים שִׁיקְרָאָנָה לְהֵם אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר, וְלֹא הִטְרִיחוּם חֲכָמִים לְחֹזֵר וְלִבֵּא בְּיוֹם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר, כְּדִי שִׁיְהִיו פְּנוּיִים **[ד]** בְּיוֹם פּוֹרִים לְהַסְפִּיק צָרְכֵי סְעֻדַת פּוֹרִים לְבָנֵי הָעִירוֹת. וּמֵצֵאוּ לְדַבֵּר זֶה רָמַז מִן הַמְּקָרָא, דְּכַתִּיב (אֶסְתֵּר ט) לְקִים אֶת יָמֵי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, וְאִי לֹא תַקּוּן מְרַדְּכִי וְאַסְתֵּר אֲלֵא אַרְבָּעָה עֶשֶׂר וְחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר הַכְּתוּבִים בְּמְקָרָא, לִימָא קָרָא בְּזִמְנָם **[ה]**, מֵאִי זְמִינֵיהֶם, שְׁמַע מִנָּה עוֹד שְׁנֵי זְמָנִים **[ו]** אַחֲרֵים חוּץ מֵאוֹתָן הַכְּתוּבִים בְּמִגְלָה. וּשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר לֹא צָרִיד קָרָא לְרַבּוּיֵי שִׁיְהֵא רָאוּי לְקְרִיאָה, שְׁעַקֵּר הַנֶּס בּוֹ הִיָּה, שְׁבוּ

נקהלו להנקים מאויביהם בין בשושן בין בשאר מדינות, על כרחך לא רבי קרא אלא אחד עשר ושנים עשר. ואין לומר דרבי ששה עשר ושבעה עשר שלאחר ארבעה עשר וחמשה עשר הכתובים במגלה, דאמר קרא (שם) ולא יעבר : (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] בביאת הארץ בימי משה ויהושע. רש"י. והואיל ונכתב בשנת הארבעים סמוך לפטירת משה רבנו עליו השלום חשבינן ליה מימות יהושע : **[ב] כפרים בארבעה עשר**. דכתיב הפרזים עושים את יום ארבעה עשר, ועיר שאין מקפת חומה נקראת פרוז, שמתוך שאין לה חומה ישיבתה נפוץ ופרוז ומרחקים משכונה לשכונה. רש"י : **[ג] ועירות גדולות**. נמי אינן מקפות, דהא בכלל פרזים הם, אלא שהן גדולות : **[ד]** הכי איתא בגמרא. אבל רמי עלה מדתנן במשנה ג' מקום שאין נכנסין כו' אין קורין אלא בזמנה, ואי סלקא דעתך תקנתא דכרפים היא האיד מפסדינן לתקנתא דידהו, אלא אימא מפני שמספיקין כו' שחר היא להם בשביל שהם מספיקים. הלכך היכא דאין נכנסים כו', לא קלא היא גביהו ואין פאן שחר. רש"י : **[ה]** משום דאמרן דלא זמנו של זה כזמנו של זה, מדכתיב לשון רבים, להכי אמרינן דאפתי לימא בזמנם : **[ו]** דזמנים טובא ליכא למימר דיו"ד וה"א דמיתרים בזמניהם דרשינן דומיא דעקר זמנם דתרתיה. גמרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בי"ג כו'** : אמרו ז"ל (מגילה ב.) : "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם" (אסתר ט לא) — זמנים הרבה תקנו להם חכמים. ואמר : "על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות" (אסתר ט יט). וכשהיו אנשי הפרזים עושים יום י"ד, היו אנשי הכרכים עושים בחמשה עשר. ואם הייתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אפילו נפלה החומה ונהרסה — לא נחוש לזה. והטעם שסמכו עליו לכרכים המוקפים חומה, מה שזכרו בירושלמי, והוא אמרם : (ירושלמי מגילה פרק א הלכה א) : "חלקו כבוד לארץ ישראל שהייתה חרבה באותן הימים ותלו אותו בימות יהושע בן נון". ואנשי שושן קורין אותה יום ט"ו, אע"פ שהיא מחודשת, לפי שעיקר הנס היה שם, ועיקר חיבור המגילה : "ונוח בט"ו בו" (אסתר ט יח). **ויום הכניסה** : הוא יום שני ויום חמישי, לפי שאנשי הכפרים מתכנסים בהם לשמוע ספר תורה. ואסור לקרות המגילה בשבת והטעם מה שבארנו בשופר ובלולב. וקריאתה בימים חלוקים היה בזמן שהייתה דינו פשוטה ותקיפה לקיים המצוות בשלימותן. אבל, בזמן הזה, רוצה לומר מיום שנתחבר הגמרא עד שיבוא משיח במהרה בימינו, אין קורין אותה אלא בזמנה. והוא יום ארבעה עשר וחמשה עשר כמו שביארנו. והמגילה — חובה לקרותה בלילה ולשנותה ביום :

דף זה נוצר מתוך המרת סריקת קבצים אוטומטית בתוכנת OCR. דרושה הגהה מלאה. יתכנו טעויות הקלדה, השמטות, ערבובי משפטים ושורות. יש לעבור ולהגיה את הטקסט מלמעלה למטה (רצוי מול צפיית טקסט מקורי) ולהזיז תבנית זו למקום בו בוצעה ההגהה האחרונה. (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

כִּיצַד. חָל לְהִיּוֹת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר {א} בַּשָּׁנָה,
כְּפָרִים וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִקְפּוֹת
חוּמָּה לְמָחָר. חָל לְהִיּוֹת בַּשְּׁלִישִׁי אוֹ בְּרַבִּיעִי,
כְּפָרִים מִקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת
קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִקְפּוֹת חוּמָּה לְמָחָר. חָל
לְהִיּוֹת בְּחֻמֵּי שָׁנִי, כְּפָרִים וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת קוֹרִין
בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִקְפּוֹת חוּמָּה לְמָחָר. חָל לְהִיּוֹת עָרֵב
שַׁבָּת, כְּפָרִים מִקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וְעִירוֹת
גְּדוּלוֹת וּמִקְפּוֹת חוּמָּה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם {ב} חָל
לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת {ג}, כְּפָרִים וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת
מִקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וּמִקְפּוֹת
חוּמָּה לְמָחָר. חָל לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, כְּפָרִים
מִקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וְעִירוֹת גְּדוּלוֹת קוֹרִין
בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִקְפּוֹת חוּמָּה לְמָחָר:

ר"ע מברטנורה חָל לְהִיּוֹת אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּעָרֵב שַׁבָּת. עִירוֹת וּמִקְפּוֹת קוֹרִין
בּוֹ בַּיּוֹם, שְׂאִין קְרִיאַת מְגִלָּה בַּשַּׁבָּת, גְּזֵרָה שְׂמָא יִטְלֶנָּה בְּיָדוֹ וְיַעֲבִירָנָה
אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים {ד}, וְאִם יֵאָחֲזָנָה עַד אֶחָד בַּשַּׁבָּת הִנּוּה לִיה
שָׁשָׁה עָשָׂר, וְאָמַר קְרָא וְלֹא יַעֲבֹר. וְאִם עַל פִּי שְׂבָנֵי הַכְּרָכִים קוֹרִין הַמְּגִלָּה

בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר כִּשְׁחַל חֲמֹשֶׁה עָשָׂר לַהֲיוֹת בְּשַׁבַּת, מִכָּל מְקוֹם אֵין קוֹרִין וַיְבֵא עֲמֶלֶק אֶלָּא בְּשַׁבַּת שֶׁהוּא יוֹם חֲמֹשֶׁה עָשָׂר וּמִפְּטִירִים פְּקֻדָּתִי, וְשׂוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת פּוּרִים כָּל אוֹתָהּ שַׁבַּת **{י}**. וְסֵעֵדַת פּוּרִים אֵית דְּאִמְרֵי דְעֵבְדֵי לָהּ בְּיוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר שְׁבוּ קוֹרִין אֶת הַמַּגְלָה, וְאֵית דְּאִמְרֵי דְמֵאֲחֲרִין אוֹתָהּ לְאַחַר הַשַּׁבַּת. וְהָכִי מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְסֵעֵדַת פּוּרִים שְׁחַל לַהֲיוֹת בְּשַׁבַּת מֵאַחֲרִין וְלֹא מִקְדִּימִין. וְלִכְלִי עֲלָמָא אֵין עוֹשִׂים אוֹתָהּ בְּשַׁבַּת **{יא}**: **חַל לַהֲיוֹת. אַרְבַּעַה עָשָׂר: בְּאַחַד בְּשַׁבַּת כְּפָרִים מִקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה.** דְּהִנּוּ לִיה אֶחָד עָשָׂר. וְהִנֵּי מְלִי שֶׁהִקְלוּ חֲכָמִים לְבָנֵי הַכְּפָרִים לְהַקְדִּים לְיוֹם הַכְּנִיסָה, בְּזָמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׂרוּיִין עַל אֲדָמְתָן וְשְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִים לְהוֹדִיעַ מִתִּי קִדְשׁוֹ בֵּית דִּין הַחֹדֵשׁ וּמִתִּי הַפֶּסַח נִקְבַּע. אָבֵל בְּזָמַן הַזֶּה שֶׁהָעַם מְסִתְפַּכְּלִין בְּקִרְיַאת הַמַּגְלָה וּמוֹנִים מִמֶּנָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפֶסַח, אִם יִקְדִּימוּ הַכְּפָרִים קִרְיַאתָן הָרִי יַעֲשׂוּ הַפֶּסַח לְסוּף שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל קִרְיַתָּהּ, וְנִמְצָאוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ בְּיָמִים אַחֲרוֹנִים שֶׁל פֶּסַח, לְפִיכֵךְ אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּזָמְנָה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {ז} יום ארבעה עשר. שֶׁהוּא עֶקֶר, לְפִי שֶׁרַב הָעוֹלָם קוֹרִין בּוֹ, וּמִשׁוּם הָכִי קִתְּנֵי לִיה סִתְמָא. וְשִׁנֵּי בְּשַׁבַּת יוֹם הַכְּנִיסָה הוּא. הַר"ן: **{ח}** וְקִשְׂיָא לִי אִם כֹּן לָמָּה קוֹרִין בְּסִפְר תּוֹרָה בְּשַׁבַּת. וְנִיחָא לִי כְּמוֹ שֶׁכְּתִב בְּטוֹר אֲרַח חַיִּים דְּהַקּוֹרָא בְּפָרָשָׁה צְרִיךְ לְסִדֵּר אוֹתָהּ תַּחֲלָה וְאַם כֹּן כָּל הַקּוֹרְאִין בְּקִיָּאִין הֵן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים הַקְּשָׁה עַל זֶה וְתַרְץ דְּשִׁאֲנֵי קִרְיַאת סִפְר תּוֹרָה דְּאִינוּ אֶלָּא בְּצַבּוֹר וְרַבִּים מִדְּכָרֵי אֶהְדָּדִי: **{ט} בּוֹ בְּיוֹם.** דְּכְתִיב בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מְקַפִּין קוֹדְמִין לְעִירוֹת, אִף כָּאֵן אֵין מְקַפִּין קוֹדְמִין לְקָרוֹת עִם הַכְּפָרִים בְּיוֹם הַכְּנִיסָה. גְּמָרָא: **{י} בְּגְמָרָא** מִשְׁמַע דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמַעִינָן דְּלֹא תִימָא נִגְזֹר דְּרָשָׁא אֶטוּ קִרְיָה. וְהַרְמְב"ם כְּתִב כְּדִי לְהַזְכִּיר שֶׁהוּא פּוּרִים: **{יא}** דְּלַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה כְּתִיב לְאַסְתֵּר ט, אֶת שְׁמִחְתּוֹ תְּלוּיָהּ בְּבֵית דִּין, יֵצֵא זֶה שְׁמִחְתּוֹ בִּיְדֵי שְׂמִים וְאִינוּ מִתְקַנֵּת מְרָדְכִי: **{יב} בְּשַׁבַּת.** בְּזָמַן שֶׁמְקַדְּשִׁין עַל פִּי הָרִאִיָּה. דְּעַל פִּי הַחֲשֶׁבוֹן אֵי אֶפְשָׁר. הַמְּגִיד מִשְׁנָה: **{יג} וְעִירוֹת כּו'.** דְּכִינּוֹן דְּאֲדַחוּ מִיּוֹמִיָּה יִדְחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּיצַד חַל לַהֲיוֹת יוֹם י"ד בְּשַׁנֵּי כּו': כִּבְר בֵּארְנוּ כִּי יוֹם הַכְּנִיסָה הוּא יוֹם ב' וְה' וְשֶׁהַמְּגִילָה אֵינָה נִקְרָאת בְּשַׁבַּת וּלְפִיכֵךְ כְּשִׁיחוּל יוֹם י"ד לַהֲיוֹת בְּשַׁבַּת שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקָרוֹתָהּ בּוֹ יִדְחוּ עֵירוֹת גְּדוּלוֹת לְיוֹם הַכְּנִיסָה שֶׁהוּא יוֹם חֲמִישִׁי וְאֵין קוֹרִין אוֹתָהּ בְּעֶרֶב שַׁבַּת לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר הוּאִיל וְנִדְחוּ יִדְחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

אֵיזוֹ הִיא עֵיר גְּדוֹלָה, כָּל שְׂיֵשׁ בָּהּ עֶשְׂרֵה בְּטַלְנִים. פְּחוֹת מִכָּאן, הָרִי זֶה כֶּפֶר. בְּאֵלוֹ אָמְרוּ מִקְדִּימִין וְלֹא מֵאַחֲרִין. אָבֵל זְמַן עֲצֵי כֹהֲנִים וְתִשְׁעָה בָּאֵב, חֲגִיגָה וְהִקְהֵל, מֵאַחֲרִין וְלֹא מִקְדִּימִין. אֶף עַל פִּי שְׁאָמְרוּ מִקְדִּימִין וְלֹא מֵאַחֲרִין, מִתְרִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִיּוֹת וּמִתְנֹת לְאֲבִיוֹנִים **[ט]**. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתִי, מְקוֹם שְׁנִכְנָסִין בְּשָׁנִי וּבַחֲמִישִׁי. אָבֵל מְקוֹם שְׂאִין נִכְנָסִין לֹא בְּשָׁנִי וְלֹא בַחֲמִישִׁי, אִין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלֶּא בְזַמְנָה :

ר"ע מברטנורה עשרה בטלנין. שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת, שְׁבַטִים מִמְּלֹאכֶתָן וְנִזְוֹנִים מִשָּׁל צְבוּר, כְּדִי לְהִיּוֹת מִצְוִיִּין תַּמִּיד בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת : **בְּאֵלוֹ אָמְרוּ.** בְּזַמְנֵים שֶׁל מְגִלָּה **[ד]** אָמְרוּ מִקְדִּימִין אִם חָל זְמַן קָרִיאתָהּ בְּשַׁבָּת : **אָבֵל זְמַן עֲצֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעַם.** שֶׁהִיוּ מִשְׁפָּחוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׁקִבּוּעִים לָהֶם יָמִים בְּכָל שָׁנָה לְהַבִּיאַ עֲצִים לְמִקְדָּשׁ לְצַרְדָּה הַמַּעֲרָכָה, וּמִבֵּיאִין קָרְבָּן עֲצִים עִמָּהֶם עוֹלוֹת נִדְבָה, אִם חָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת מֵאַחֲרֵים לְיוֹם מִחָר : **וְתִשְׁעָה בָּאֵב.** וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵר תַּעֲנִיּוֹת **[ט]** אִם חָל אֶחָד מֵהוֹן לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת : **וְחֲגִיגָה.** אִם חָל יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת דּוֹחִין שְׁלֹמֵי חֲגִיגָה לְמִחָר, שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ תִּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה. וְכֵן הִקְהֵל אֶת הָעַם, שֶׁהִיָּה הַמֶּלֶךְ קוֹרֵא בְּסֵפֶר מִשְׁנֵה תוֹרָה, וְכָל הָעַם חֲנִיבִין לְבָא וּלְהַבִּיא אֶת טַפָּם, כְּדַכְּתִיב (דְּבָרִים לא) הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף, וּבְשַׁבָּת אֵי אֶפְשָׁר **[ט]** וְדוֹחִין אוֹתוֹ לְמִחָר : **וְלֹא מִקְדִּימִין.** דְּאֶפְתִּי לֹא מִטִּי זְמַן חִיּוּבִיהוּ **[ד]**. וְתִשְׁעָה בָּאֵב, דְּאֶקְדוּמֵי פְּרַעְנוּתָא לֹא מִקְדִּימִין **[ח]** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ד] רְצוֹנוֹ לומר אֲרַבְעָה עָשָׂר וְחֲמִשָּׁה עָשָׂר. וְהָרִי"ף פֶּרֶשׁ עַל פִּי הַיְרוּשְׁלָמִי, בְּאֵלוֹ, רְצוֹנוֹ לומר בְּמְגִלָּה וּתְרוּמַת שְׁקָלִים, דְּבִאֶחָד בְּאֶדָר מִשְׁמִיעִין וְלֹא בְּאֶחָד בְּנִיסָן : **[ט]** וְהָאֵי דְנִקְטַת תִּשְׁעָה בָּאֵב מִשּׁוּם דְּהִכְפְּלוּ בּוֹ צְרוֹת וְהִכְל מִתְעַנִּין בּוֹ, אָבֵל שֶׁאֵר צוּמוֹת אֲמַרִּין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דָּף י"ח רְצוּ מִתְעַנִּין רְצוּ אִין מִתְעַנִּין. רִשִׁי : **[ט]** וְאֶף עַל גַּב דְּנוֹשָׂא חֵי פְטוּר, הָאֵר אֲמַרִּין דְּכָל פְטוּרֵי שַׁבָּת פְטוּר אָבֵל אֶסוּר. עֵין תוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב : **[ד]** גְּמָרָא. וּפֶרֶשׁ הַר"ן הִקְהֵל קִדְּם זְמַנּוֹ (דְּהוּא בְּרֵאשׁוֹן דְּחַל הַמוֹעֵד) לֹא אֶפְשָׁר, [דְּזַמְנּוֹ] בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּחַל הַמוֹעֵד, מִשּׁוּם בִּימָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְעִשׂוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב. וְזְמַן עֲצֵי כֹהֲנִים

מפני חברו שהוא מספיק, דאי אפשר לו להפגס בתחומו. וחגיגה כו' אם אין חג מאי חגיגה שיכא: {יה} בגמרא. וטעמא דאיצטריך לכך, משום דמפיון דמשבעה עשר בתמוז הבקעה העיר, נמצא דהוה זמן תענית בכל אלו הימים הקודמים, ועוד דבשביעי באב נכנסו עובדי כוכבים להיכל: {יט} ומתנות כו'. רצונו לומר כי מי שנתן באותן הימים אחד עשר שנים עשר ושלשה עשר יצא ידי חובתו. הרמב"ם. אבל משלוח מנות אינו אלא בזמן סעודה, דמנות מידי דמיכל הוא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים כו': י' בטלנים הוא שיהיה בבהכ"נ י' בני אדם שלא תהיה להם שום מלאכה אלא עסקי צבור ות"ת וקביעותם בבהכ"נ וכשיחול יום ט' באב יום שבת מתענין יום ראשון כי אקדומי פורענות לא מקדמינן וכן כשיחול יום חגיגה ביום שבת נקריב ביום ראשון כמו שיתבאר במסכת חגיגה וכשיחול יום הקהל ביום השבת תהיה הקריאה ביום (שמניני) [צ"ל ראשון] וזמן עצי כהנים כבר קדם לך גדרו בסוף תעניות וכשיחול אחד מאלו הימים ביום שבת יהיה הקרבן יום ראשון וכל אלו מאחרין לפי דלא מטא זמן חיוביהו. ואמרו מתנות לאביונים ר"ל כי מי שנתן באותן הימים ר"ל יום אחד עשר שנים עשר ושלשה עשר מתנות לאביונים יצא ידי חובתו ורבי יהודה יפרש דברי חכמים שקדם זכרם: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

קראו את המגלה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגלה {כ} ומתנות לאביונים: {כא}

ר"ע מברטנורה אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו'. הכי קאמר, אין בין ארבעה עשר וחמשה עשר של אדר ראשון לארבעה עשר וחמשה עשר של אדר שני, אלא מקרא מגלה ומתנות לאביונים, הא לענין הספד ותענית זה וזה שוין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} **קריאת המגלה**. כלומר שאם עשאה בראשון לא יצא. רש"י. וטעמא בגמרא, דמסמך גאלת פורים לגאלת פסח עדיף: {כא} **ומתנות לאביונים**. והוא הדין משלוח מנות דליתנהו אלא בשני, אף על פי שהמקדימין לקרות נותנין מתנות לאביונים ביום קריאתו ואין שולחים מנות, שאני התם דלא עבדי סעודה. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה כו': שיעור זאת המשנה כד אין בין ארבעה עשר וחמשה עשר ימים של אדר ראשון לאדר שני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים אבל אלו ואלו אסורים בהספד ובתענית: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

אין בין יום טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד.
אין בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו
בידי אדם וזה זדונו בכרת: {כב}

ר"ע מברטנורה אין בין יום טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד. מתניתין בית שמאי היא דאמרי [פיצה יב.] אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את הספר תורה לרשות הרבים פיון שאין בהם צרף אכל נפש. ואין כן הלכה, אלא כדברי בית הלל דאמרי מתוך שהתרה הוצאה לצרף אכילה התרה נמי שלא לצרף אכילה. ואיכא נמי מלי אחריןא שאסורים בשבת ומתרים ביום טוב אף על פי שאינם צרף אכל נפש, כגון משילין פרות דרף ארבה ביום טוב, אבל לא בשבת: שזה זדונו **בידי אדם**. שבת יש בה מיתת בית דין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} **בכרת**. פרוש עקר חמר זדונו בכרת. ומיהו אם התרו בו ולקה בידי אדם פטור, כדתנן כל חיבי כריתות שלקו נפטרו כו'. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד כו': כבר בארנו בסוף ביצה כי אלו דברי בית שמאי אבל בית הלל יש להם דברים אחרים מלבד

אוכל נפש שהם מותרין לעשותן ביי"ט ואסורין בשבת כמו שבארנו שם:
(רמב"ם)

פרק א - משנה ו

אין בין המִדָּר הַנָּאָה מִחֲבֵרוֹ לְמִדָּר מִמֶּנּוּ
מֵאֲכָל אֶלָּא דְרִיסַת הַרְגֵל וְכֵלִים שְׂאִין עוֹשִׂין
בָּהֶן אֲכָל נֶפֶשׁ. אין בין נְדָרִים לְנִדְבוֹת אֶלָּא **{כה}**
שֶׁהַנְּדָרִים חַיֵּב **{כו}** בְּאַחֲרֵי־וֹתָן, וְנִדְבוֹת אֵינּוּ חַיֵּב
בְּאַחֲרֵי־וֹתָן:

ר"ע מברטנורה אין בין המִדָּר הַנָּאָה. אין מִדָּר הַנָּאָה חֲמוּר מִמִּדָּר מֵאֲכָל
אֶלָּא דְרִיסַת הַרְגֵל, שֶׁמִּדָּר הַנָּאָה אֲסוּר לוֹ לִפְנֵי בְּתוּךְ שְׁלוֹ וּמִדָּר מֵאֲכָל
מִתֵּר: **וְכֵלִים שְׂאִין עוֹשִׂין בָּהֶן אֲכָל נֶפֶשׁ**. מִתֵּר לְהִשְׁאִילָן לְמִדָּר מֵאֲכָל.
וְדוֹקָא בְּמִקּוֹם שְׂאִין מִשְׁפִּירִין כִּיּוֹצֵא בָהֶם, אֲבָל בְּמִקּוֹם שֶׁמִּשְׁפִּירִין
כִּיּוֹצֵא בָהֶם, אֲסוּר, דְּכָל הַנָּאָה הַמְּבִיאָה לַיָּדִי מֵאֲכָל שְׂאִים לֹא הֵהָנְהוּ זֶה
מִחֲסָר בָּהּ שׁוּה פְּרוּטָה, הַנָּאָה מֵאֲכָל הוּא, שֶׁהָרִי רְאוּיָה אוֹתָהּ פְּרוּטָה
לְקִנּוּת בָּהּ מֵאֲכָל **{כג}**: נְדָר. הַאֲוֹמֵר הָרִי עָלַי עוֹלָה, וְלֹאֲחֵר זְמַן הַפְּרִיָּשָׁה
וְנִאֲבָדָה, חַיֵּב בְּאַחֲרֵי־וֹתָהּ: **נִדְבָה**. הַאֲוֹמֵר הָרִי זֹו עוֹלָה **{כד}**, וְנִאֲבָדָה,
אֵינּוּ חַיֵּב בְּאַחֲרֵי־וֹתָהּ, שֶׁהָרִי לֹא קִבְּלָהּ עָלָיו. אֲבָל לְעֵנָן בֶּל תֵּאֲחֵר זֶה וְזֶה
שׁוּוֹ, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים כג) כִּי אֲשֶׁר נִדְרָתָ לְה' אֱלֹהֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ,
הָרִי נִדָּר וְנִדְבָה אֲמוּרִים בְּעֵנָן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כג}** והוא הדירו הַנָּאָה הַמְּבִיאָה לַיָּדִי מֵאֲכָל: **{כד}** וּפְשׁוּט דְּהוּא
הַדִּין לְשֶׁאֵר דְּבָרִים שְׂאִין בָּאִין חוּבָה וְכֵן כְּתִב הַרְמְבִ"ם עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים אוֹ
מִנְחָה: **{כה}** אֶלָּא כו'. הַקְּשׁוֹ בְּתוֹסְפוֹת וְהֵאִיכָא דְנִדָּר אֵינּוּ בָּא מִן הַמַּעֲשֶׂר
וְנִדְבָה בָּא מִהַמַּעֲשֶׂר, וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהִכָּא מִיָּרִי בְּקִרְבָּנוֹת שֶׁהִפְרִישׁוּ כְּבָר. וְעֵין
תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כו}** חַיֵּב. בְּגִמְרָא זְלִיף לְהוּ מִקְרָאִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין בין המודר הנאה מחבירו כו': נדר הוא שיאמר אדם הרי עלי
עולה או שלמים. ונדבה היא שיאמר הרי זו עולה או שלמים. ואם מת או
נגנב קרבן נדבה אינו חייב באחריותו לפי שהוא יחדו והפרישו והוא עובר

בבל תאחר על שניהם כמו שאמר השם יתברך (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור ועשית וגוי ואמרו בפירוש כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים נדבה כמשמעה אשר דברת אלו קדשי בדק הבית בפיך זו צדקה : (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

אין בין זב הרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוֹאֶה שְׁלֹשׁ אֶלָּא קֶרְבָּן. אין בין מִצְרַע מִסֹּגֵר לְמִצְרַע מִחֻלָּט אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה {כח}. אין בין טְהוֹר מִתּוֹךְ הַסֹּגֵר לְטְהוֹר מִתּוֹךְ הַחֻלָּט אֶלָּא תְּגִלַּחַת וְצַפְרִים :

ר"ע מברטנורה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. בין ביום אחד בין בשני ימים רצופים. וכן שלש ראייות בין ביום אחד בין בשלשה ימים רצופים, או שתיים ביום אחד ואחת למחר : **אֶלָּא קֶרְבָּן**. שְׁזָב הַרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת אֵינוֹ טְעוֹן קֶרְבָּן. אֲבָל לְעֵנֶן לַעֲשׂוֹת מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב אֲב הַטְּמֵאָה וְאֶפְלוּ לֹא נִגַע בָּהֶן, וְסִפִּירַת שְׂבָעָה מְשֻׁפְסָק מְזִיבוּ, שְׁצָרִיד לְמִנּוֹת שְׂבָעָה נִקְיִים קִדְּם שְׁיֻטְבַּל, זֶה וְזֶה שְׁוִים : **אין בין מִצְרַע מִסֹּגֵר**. שְׁטַעוֹן הַסֹּגֵר כְּדֹכְתִּיב (ויקרא יג) וְהַסֹּגֵרוֹ הַכֹּהֵן שְׂבַעַת יָמִים : **לְמִצְרַע מִחֻלָּט**. שְׁטַמְאוּ הַכֹּהֵן לְגִמְרֵי {כז} : **אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה**. הֵא לְעֵנֶן שְׁלוֹחַ וְטְמֵאָה זֶה וְזֶה שְׁוִין : **אין בין טְהוֹר מִתּוֹךְ הַסֹּגֵר לְטְהוֹר מִתּוֹךְ הַחֻלָּט אֶלָּא תְּגִלַּחַת וְצַפְרִים**. דְּגִבֵּי תְּגִלַּחַת וְצַפְרִים כְּתִיב (שם יד) וְהִנֵּה נִרְפָּא נִגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ, יֵצֵא מִסֹּגֵר שְׁצָרַעְתּוֹ תְּלוּיָהּ בְּיָמִים, שְׁאֶפְלוּ נִרְפָּא צָרִיד לְהִיּוֹת מִסֹּגֵר שְׂבָעָה יָמִים. אֲבָל לְעֵנֶן טְהוֹרָה בְּמִקְוֵה זֶה וְזֶה שְׁוִין, דְּבִטְהוֹר מִתּוֹךְ הַסֹּגֵר נִמְי כְּתִיב (שם יג) וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְטָהַר. וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיכָּא נִמְי קֶרְבָּנוֹת אֲשֶׁם וְלֵג שְׁמוֹ, מִיְהוּ הֵכָא בְּיוֹם טְהוֹרָתוֹ וּרְפוּאָתוֹ הוּא דְּקִתְּנִי, וְלֹא אִירִי בְּקֶרְבָּנוֹת שְׁהוּ בְּשִׁמְיָנִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כז} תְּרָגוּם לְצַמִּיתוֹת (ויקרא כה) לְחֻלוּטִין. הֶרְמְבִ"ם : **{כח}** פְּרִיעָה וּפְרִימָה. בְּגָדָיו יְהִיו פְּרוּמִים וְרָאָשׁוֹ יְהִיָּה פְּרוּעַ (שם יג), וּבְמִצְרַע מִחֻלָּט כְּתִיב.

וְהוּא הַדִּין לְעֲנֹן וְעַל שְׁפָם יַעֲטָה, וּמִתְנַיִתוֹן רִישָׁא דְקָרָא נְקָטָה. אָבֵל לְעֲנֹן וְטָמֵא טָמֵא יְקָרָא דְכְתִיב בְּהוּא קָרָא שְׁוִים הֵם, דְּכֹן מְרַבָּה בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים לְכָל הַמְטַמְּאִים, לֹא מְצַרְעִים בְּלֶבֶד : (עִיקָר תוֹי"ט).

רמב"ם אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש כו': אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט כו': כבר בארנו בפרק שמיני של פסחים (הל' ה') מענין זב בעל שתי ראיות או בעל שלש ראיות כל מה שצריך בהבנת זה הדבר ועוד יתבארו כל משפטי הזבות במקומן והדבר שהן שוין בו הוא טומאה וספירת שבעה כמו שבארנו שם. ומצורע מוסגר הוא אותו שאמר בו הש"י והסגירו הכהן. ומוחלט הוא אותו שאמר בו הש"י וטמאו הכהן. ענין מוחלט שנצמת דינו ופסקו עליו לטומאה תרגום לצמיתות לחלוטין ונשתוו שניהם לטומאה ושלוח מחוץ למחנה וטהור מתוך ההסגר אינו צריך תגלחת וצפרין למה שאמר הש"י ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע ובאה הקבלה אע"פ שהדבר ברור מי שצרעתו תלויה ברפואתו הוא שצריך תגלחת וצפרים יצא מוסגר שצרעתו תלויה בימים והוא אמרו והסגירו שבעת ימים ואחר יטהר אפילו נשאר אותו סימן כמו שנתבאר בפירוש במסכת נגעים ונשתוו שניהן בטהרה במים לפי שנאמר בטהור מתוך הסגר וכבס בגדיו וטהר : (רמב"ם)

פרק א - משנה ח

אין בין ספרים **{כט}** לתפלין ומזוזות **{ל}** שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפלין ומזוזות אינן נכתבות אלא **{לא}**. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף בספרים לא התירו **{לב}** שיכתבו אלא יונית :

ר"ע מברטנורה נכתבין בכל לשון. בכתב של כל אמה ובלשון של כל אמה : אין נכתבין אלא יונית. וטעמא דשרו ספרים ביונית יותר משאר לשונות, דאמר קרא **{בראשית ט}** יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם, יפיפותו של יפת, כלומר הלשון היפה שבכל בני יפת, ישכן באהלי שם, ואין לה לשון יפה בכל בני יפת כלשון יוני. והלכה כרבן שמעון בן

גמליאל. מיהו בזמן הזה כבר אבד אותו לשון יוני ונשתבש, לפיכך אין כותבין ספרים בזמן הזה אלא בכתב הקדש ובלשון הקדש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} **ספרים**. תורה נביאים וכתובים. רש"י: [ל] **אלא כו'**. הא לתופרן בגידיו ולטמא את הידים זה וזה שוין. גמרא: [לא] **אשורית**. פרש רש"י לשון הקדש. וטעמא בגמרא, דבתפלין ומזוזות פתיב והיו הדברים האלה, בהותן יהיו (ועין לקמן בפרק בי אות ה'): [לב] **לא התירו**. לשון אחר חוץ מלשון הקדש אלא יונית. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין בין ספרים לתפילין ומזוזות כו': רצו באמרם בכל לשון בכתב כל אומה ובלשון כל אומה וספרים ותפילין ומזוזות שתנאי כתיבתם כולם שוין כמו שנתבאר במנחות. והלכה כרוב שמעון בן גמליאל: (רמב"ם)

פרק א - משנה ט

אין בין פהו משוח בשמן המשחה למרבה בגדים אלא פר [לג] הבא על כל המצות. אין בין פהו משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה:

ר"ע מברטנורה **למרבה בבגדים**. כהנים ששמשו בבית שני, ואף בבית ראשון מן יאשיהו ואילך שנגנזה צלוחית של שמן המשחה בזמיו, ולא היו כהנים גדולים אלא בלבישת הבגדים בלבד: **פר הבא על כל המצות**. פהו משוח שהורה היתר בדבר שזדונו פרת, ועשה כהוראתו, מביא פר, כדכתיב (ויקרא ד) ואם הכהן המשח: **פהו המשמש**. פהו גדול שארע בו פסול ומנו אחר תחתיו ועבר פסולו וחזר לעבודתו, והעבירו הבא תחתיו, הראשון קרוי משמש, והשני עבר: **אלא פר יום הכפורים**. שאי אפשר להביא שנים. וכן עשירית האיפה חביתי פהו גדול שבכל יום שאי אפשר להביא שנים. הא לכל שאר דברים זה וזה שוין, אם בא להקטיר או לעבד שום עבודה משמש בשמנה בגדים, ושניהם מצוין על הבתולה, ומזהרים על האלמנה, ומקריבין אונגין [לד]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לג} אֵלָא פֿר כּוֹי. הָא לְעֵנָן פֿר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעִשִּׁירִית הָאֵיפָה
זֶה וְזֶה שְׁוִין. גְּמָרָא: {לד} שִׁיר טוּבָא דְתַנְן בְּמִשְׁנָה ד' פֿרָק ג' דְהוֹרְיֹת: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה כו': מרובה בגדים הוא
כהן בבית שני שלא היה להם שמן המשחה אבל היה כהן גדול בלבישתו
בגדי כהונה גדולה. ופר הבא על כל המצות הוא מה שאמר הש"י אם הכהן
המשיח. ונשתוו שניהן בפר יוה"כ ועשירית האיפה. וכהן שעבר הוא
כשאירע פסול בכ"ג ביה"כ ומינו אחר תחתיו כמו שביאר ביומא שאחר
יוה"כ ישוב הראשון לגדולתו ויעבור השני שנתמנה ונשתוו שניהן שהן
מצווין על הבתולה ואסורין באלמנה ושאר דיני כה"ג חובה על שניהן מלבד
אלו שזכרנו: (רמב"ם)

פרק א - משנה י

אין בין בְּמָה גְדוּלָה לְבְּמָה קְטַנָּה אֵלָא פְּסָחִים.
זֶה הַכֶּלֶל, כָּל שֶׁהוּא נִדָּר וְנִדָּב, קָרַב בְּבְּמָה {לו}.
וְכָל שֶׁאִינוֹ לֹא נִדָּר וְלֹא נִדָּב, אִינוֹ קָרַב בְּבְּמָה:

ר"ע מברטנורה אין בין בְּמָה גְדוּלָה. בְּשַׁעַת הַתֵּר הַבְּמוֹת מִיָּרִי. בְּמָה
גְדוּלָה הִיא בְּמַת צְבוּר שֶׁהִתְהַבְּנָב וְגִבְעוֹן {לה}: לְבְּמָה קְטַנָּה. שֶׁל כָּל
יָחִיד וְיָחִיד, שֶׁכָּל אֶחָד הָיָה עוֹשֶׂה בְּמָה לְעַצְמוֹ: אֵלָא פְּסָחִים. וְכָל שֶׁהוּא
כְּעֵין פְּסָחִים {לו}, דְהֵינּוּ הַחוּבוֹת שֶׁקְבוּעַ לָהֶן זְמַן כְּפִסָּח, כְּגוֹן תַּמְיָדִים
וּמוֹסָפִים. אֲבָל חוּבוֹת שֶׁאִין קְבוּעַ לָהֶם זְמַן, כְּגוֹן פֿר הָעֵלִם דְּבָר שֶׁל צְבוּר
וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה, אֵף בְּבְּמָה גְדוּלָה לֹא הָיוּ קָרְבָּין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לה} אֵף עַל פִּי שְׂמִזְבַּח הַנְּחֻשֶׁת שֶׁל מִנְשֶׁה רַבְּנֵי עֲלִיו הַשְּׁלוֹם הָיָה
שָׁם, הַכְּתִיב (מְלָכִים א ג) וַיִּלָּךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעוֹנָה לְזַבַּח שָׁם כִּי הִיא הַבְּמָה הַגְּדוּלָה:
{לו} דְהָא קַתְנִי סִיפָא כָּל שֶׁאִינוֹ כּוֹי אִינוֹ קָרַב בְּבְּמָה קְטַנָּה, הָא בְּגְדוּלָה קָרַב,
וְהֵינּוּ דְאֵתִי בְּזֶה הַכֶּלֶל. וּמִשּׁוּם דְּמִפְּסָחִים יִלְיָף (בְּזַבְּחִים קיג) לְהַכִּי נִקִּיט פְּסָחִים
סְפִי מְאִינְד: {לו} בְּבְּמָה. קְטַנָּה. רַשִּׁי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין בין במה גדולה לבמה קטנה כו': במה גדולה היא במת צבור כמו שאמר הכתוב היא הבמה הגדולה ואמרו אינו קרב בבמה ר"ל בבמה. קטנה שהיא במת יחיד וכ"ז בשעה שהותרו הבמות כמו שיתבאר בפרק האחרון מזבחים (הל' ט'): (רמב"ם)

פרק א - משנה יא

אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוואה, ובירושלים לפני מן החומה. וכאן קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. קדשת שילה יש אחריה היתר, וקדשת ירושלים אין אחריה היתר:

ר"ע מברטנורה בכל הרוואה. בכל מקום שיכול לראות משם את שילה: יש אחריה היתר. כשחרבה שילה הותרו הבמות: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אין בין שילה לירושלים כו': בכל הרוואה ר"ל שהיו אוכלין בכל מקום שהיה יכול לראות את שילה. ואמר יש אחריה היתר רוצה לומר כי אחר שגדל השם יתברך לשילה כשחרב היתר לנו ההקרבה בבמות. ומאחר שבחר בירושלים אין מקריבין בשום מקום זולתו לעולם ואע"פ שחרב אסור להקריב בבמה. ועוד יתבאר עיקרי אלו הדינים כולם וראיותיהם בסוף זבחים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

הקורא את המגלה למפרע, לא יצא. קראתה על פה, קראתה תרגום, בכל לשון, לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות **(ד)** בלעז. והלועז ששמע אשורית, יצא:

ר"ע מברטנורה **הקורא את המגלה למפרע לא יצא**. דכתיב (אסתר ט) והימים האלה נזכרים ונעשים, מה עשית הימים אי אפשר למפרע, דאי אפשר שיהא חמשה עשר קדם ארבעה עשר, אף זכירה שהיא קריאת המגלה, למפרע לא **(א)**: **קראתה על פה**. לא יצא. כתיב הכא נזכרים, וכתיב התם (שמות יז) כתב זאת זכרון בספר: **קראתה תרגום בכל לשון לא יצא**. הכי קאמר, עברי שקראתה תרגום ואינו מבין בלשון תרגום, או בכל שאר לשון **(ב)** שאינו מבין, לא יצא: **אבל קורין אותה ללועזות בלעז**. באותו לשון שהם מבינים. ובלבד שתהא כתובה באותו לשון **(ג)**, שלא יהא קורא על פה: **והלועז ששמע אשורית יצא**. ויונית הרי הוא כאשורית לדיון זה. אלא שכבר אבד אותו לשון היוני ונשתכח כדכתבינו לעיל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (א) בגמרא ממאי דהאי זכירה בקריאה, דלמא עיון בעלמא כוי, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור, הא מה אני מקיים זכור, בפה: **(ב)** וזו ואין צריך לומר זו קתני. רש"י בגמרא: **(ג)** מתניתין אפלו לרפון שמעון בן גמליאל בפרק קמא משנה ח' דהלכה כמותו. וטעמא דכיון דעקר קריאת מגלה משום פרסומי ניסא, עקר פרסום הנס תלוי בדיעה, וכל שאינו יודע אלא גפטיית עקר פרסומא בגפטיית, אף על פי שאין הספרים נכתבים בו. הר"ן: **(ד) ללועזות**. כל שאינו לשון הקדש נקרא לעז. רש"י. וכן כתיב בהלל מעם לועז. ועל מצרים נאמר כמו שכתב רד"ק: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הקורא את המגילה למפרע כו' : כתוב במגילה "נזכרים ונעשים" : כמו שאי אפשר לאדם לעשות מלאכה בזמן שעבר אם לא עשאה, כמו-כן אין ראוי לקרות את המגילה אחר זמן קריאתה. ואסור לקרותה על פה לאמרו "נזכרים", ואמר "כתוב זאת זכרון בספר" (שמות יז יד). ושיעור זו המשנה ופירושה כך : עברי שקראה תרגום בכל לשון לא יצא, חוץ מלשון יווני. אבל – קורין אותה ללועזות בלע"ז, והוא שתהיה כתובה בלע"ז, כדי שלא תהא קריאתו על פה. ומה שנשתנה לשון יווני משאר הלשונות, לפי שהיה מובן אצלם, הלא תראה מה שאמר במה שקדם : "אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית" (משנה מגילה א ח). והטעם, מפני שהם פרשו התורה בלשון יוון לתלמי המלך ונתפרסמה אצלם אותה העתקה עד שהיתה אצלם אותו הלשון כמו לשונם, וכאילו היתה אשורית. וכן אמר : "לשון יוני לכל כשר" (מגילה יח.). ומוסיף על זה, כי זה הלשון היה משובח אצלם ; "רבינו הקדוש אומר : מה לי לשון תרסי! או לשון עברי, או לשון יווני". והלועז ששמע אשורית יצא , לפי שאע"פ שאינו יודע פי' כל מילה ומילה – יודע הוא כל המעשה :

דף זה נוצר מתוך המרת סריקת קבצים אוטומטית בתוכנת OCR. דרושה הגהה מלאה. יתכנו טעויות הקלדה, השמטות, ערבובי משפטים ושורות. יש לעבור ולהגיה את הטקסט מלמעלה למטה (רצוי מול צפיית טקסט מקורי) ולהזיז תבנית זו למקום בו בוצעה ההגהה האחרונה. (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

קָרָאָה סְרוּגִין, וּמִתְנַמֵּן, יִצָּא. הָיָה כּוֹתֵבָהּ, דּוֹרְשָׁה, וּמְגִיחָהּ, אִם כִּי לָבוּ, יִצָּא. וְאִם לָאוּ, לֹא יִצָּא. הֵיטָהּ כְּתוּבָהּ בְּסֵם, וּבְסִקְרָא, וּבְקוּמוֹס וּבְקִנְקִנְתוֹס, עַל הַנֶּיֶר וְעַל הַדְּפִתָּרָא,

לא יצא, עד שתהא פתובה אשורית (ה), על הספר (ו) ובדיו (ז):

ר"ע מברטנורה סרוגין. שקרא מעט ושהא, וחזר וקרא מעט ושהא, אפלו שהא יותר מכדי לגמר את כלה, יצא: **היה כותבה כו'**. כגון דכתיבא כלה ומנחא קמיה וקרי פסוקא פסוקא במגלתא דמנחא קמיה וכתב לה, דלא נפיק ידי חובתיה אלא כשקורא במגלה שהיא פתובה כלה: **אם פון לבו**. לצאת בקריאה זו: **בסם**. שרש עשב שקורין לו סמא: **בסקרא**. אבן שצובעים בה אדם: **קומוס**. מין שרף, ובלע"ז גמא: **קנקנתום**. ודריאול"ו בלע"ז, ובערבי זא"ג: **ניר**. עשוי מעשבים על ידי דבק וכותבים עליו: **דפתרא**. עור שלא נשלם תקונו, דמליח וקמיח ולא עפיץ: **על הספר**. על הקלף: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) אשורית. מפרש רש"י כתב אשורית הוא כתב שלנו. ומלישנא דעד שתהא פתובה משמע דאפלו בדיעבד מעכב, וצריך לומר דטפי קפדינן אכתב מאלשון, ודלעולם צריך שיהא הכתב אשורית אף על פי שהלשון תרגום או לשון אחרת. ואפשר דלא קפדינן טפי אכתב מאלשון, והכי קאמר שיהא אשורית כשהלשון אשורית, ומשום דמסתמא בלשון אשורית היא פתובה לפי שבו יוצאין אף הלועזים, והוא הדין בלשון אחרת שצריך שיהא באותו כתב עצמו, ובהכי מיהת מעכב אפלו בדיעבד כדמשמע לישנא דעד שיכתבנה. וטעמא דסבירא להו ככתבם וכלשונם, שיהא כתבם כלשונם, ולא שיהא כתב ארמית והלשון עילמית. כן נראה בעיני. תוספות יום טוב. ועין עוד: **(ו) על הספר**. כתיב הכא ותכתב אסתר המלכה, וכתב (ירמיה לו) ויאמר אליהם ברוך וגו' ואני כותב על הספר בדיו. גמרא: **(ז) ובדיו**. שהוא מעשן של שמנים או של זפת ושעוה וכיוצא בהן, וגובליו אותן בשרף האילן ובמעט דבש, ולותתין אותו הרבה, ודכין אותו עד שיעשה רקיקין, ומצניעין אותן, ובשעת פתיבה שורהו במי עפצא וכיוצא בו וכותב בו. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קראה סירונין ומתנמנם יצא כו' (שם) סירוגין פיסקי פיסקי ואפילו שהה כדי לגמור את כולה ומתנמנם הוא שהתחיל לישן אבל לא נשתקע בשינה כמו שדקדקנו בסוף פסחים. ואמר כותבה בתנאי שתהיה כוונתו על הקריאה שהוא קורא במגילה שכותב ממנה שהיא שלימה ולא על קריאתו באותה שניה שהוא כותב לפי שאינו יוצא ידי חובתו עד שיקרא בספר שלם. סם שם העיקר. סקרא הוא כמו אבן שצובעים בו צבע אדום. קומוס מין עפר ירוק והוא מסמני הדיו ובערבי אלזא"ג. וקנקנתום ממיני הקומוס. נייר הוא הנקרא בערבי נאגד. דיפתרא הוא העור שאינו מעובד כל צרכו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו, קורא כמקומו **[יד]**. ואם לאו, קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגלה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר, כלה. רבי יהודה אומר, מאיש יהודי **[טו]** (אסתר ב). רבי יוסי אומר, מאחר הדברים האלה (אסתר ג) :

ר"ע מברטנורה בן עיר. שזמנו בארבעה עשר: שהלך לרך. שזמנו בחמשה עשר: **אם עתיד לחזור למקומו.** אם הוא בן כרך שהלך לעיר ועתיד לצאת מן העיר בליל ארבעה עשר קדם עמוד השחר **[ח]**, אף על פי שהוא בלילה בעיר **[ט]**, הואיל וביום לא יהיה בעיר אין זה אפלו פרוז ליומו, הלכך קורא כמקומו בחמשה עשר. אבל אם אינו עתיד לצאת משם הלילה **[י]**, דהשתא הוי פרוז לאותו היום, אף על פי שעתיד לחזור למחר או ליום אחר, נקרא פרוז **[יא]** וקורא עמהם. והוא הדין לבן עיר שהלך לרך, אם עתיד לחזור בליל חמשה עשר **[יב]** לא הוי מקף ליומו, וקורא ביום ארבעה עשר, ואף על פי שהוא בכרך. אבל אם אין עתיד לחזור בליל חמשה עשר **[יג]**, אינו קורא בארבעה עשר אלא ממתין וקורא עמהן. והכי מפרשי לה למתניתין בגמרא: **רבי מאיר אומר כלה.** והלכה כרבי מאיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] דמכיון שעלה עמוד השחר אם קרא יצא כדתנן לקמן: **[ט]** כלומר אפלו הכי אינו קורא עמהן בלילה, שחייב לקרות בלילה: **[י]** אלא להתעבב כן ביום ארבעה עשר: **[יא]** מדכתוב הפרזים כו' הפרזות, הא קא משמע לן פרוז בן יומו נקרא פרוז, והוא הדין מקף בן יומו נקרא מקף. ומשום הכי הקדים הר"ב לפרש בן כרך: **[יב]** שלא יהא שם ביום חמשה עשר. רש"י: **[יג]** וקצת מן היום: **[יד]** כמקומו. כחובת מקומו: **[טו]** מאיש יהודי. אומר רבי יוחנן וכלן מקרא אחד דרשו כו'. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בן עיר שהלך לרך ובן כרך שהלך לעיר כו': כשדעתו לחזור למקומו ליל י"ד ולא חזר קורא כמקומו ואם לא היה כן קורא עמהם. והלכה כר"מ: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

הכל כְּשֶׁרִין לְקָרוֹת אֶת הַמְּגֵלָה, חוּץ מִחֶרֶשׁ, שׁוֹטָה, וְקָטָן. רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר בְּקָטָן **[יז]**. אִין קוֹרִין אֶת הַמְּגֵלָה, וְלֹא מְלִין, וְלֹא טוֹבְלִין, וְלֹא מְזִין, וְכֵן שׁוֹמְרֵת יוֹם **[כב]** כְּנֶגֶד יוֹם לֹא תִטְבַּל, עַד שֶׁתִּנָּץ הַחֲמָה. וְכֵלָן שְׁעָשׂוּ מִשְׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר, כְּשֶׁר :

ר"ע מברטנורה **הכל כְּשֶׁרִים לְקָרוֹת אֶת הַמְּגֵלָה**. הכל לְאֶתוּי נָשִׁים : חוּץ מִחֶרֶשׁ. מִתְנִיתִין רַבִּי יוֹסִי הִיא דְאָמַר הַקּוֹרָא וְלֹא הַשְּׁמִיעַ לְאֶזְנֵיו לֹא יֵצֵא **[זט]** : **רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר בְּקָטָן**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה : **אִין קוֹרִין אֶת הַמְּגֵלָה**. שְׁחִיב אָדָם לְקָרוֹת אֶת הַמְּגֵלָה בְּלִילָה וְלַחֲזוֹר וּלְקַרְאָה בַּיּוֹם **[יח]**. וְקַרְיָאָה שֶׁל יוֹם לֹא תִהְיֶה אֶלָּא לְאַחַר הַנֶּץ הַחֲמָה, דְּכַתִּיב (אֶסְתֵּר ט) וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנֶעֱשִׂים : **וְלֹא מְלִין**. דְּכַתִּיב (נִיקְרָא יב) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל **[יט]** : **וְלֹא טוֹבְלִין וְלֹא מְזִין**. דְּכַתִּיב בְּהִזָּאָה (בְּמִדְבָּר יט) וְהִזָּה הִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְהַקֶּשֶׁה טְבִילָה לְהִזָּאָה **[כ]**. וְדוּקָא כְּשֶׁטוֹבֵל בְּשְׁבִיעִי אֲמַרִינָן דְּאִין טוֹבְלִין אֶלָּא בַּיּוֹם, וְלֹא אֲמַרִינָן מִשְׁחֻשְׁכָּה בְּתַחֲלַת שְׁבִיעִי רְאוּי לְטַבֵּל, אִף עַל גַּב דְּלִילָה תַּחֲלַת הַיּוֹם הוּא. אֲבָל מִשְׁעֶבֶר יוֹם שְׁבִיעִי מִתֵּר לְטַבֵּל בְּלִילָה **[כא]** : **שׁוֹמְרֵת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם**. בְּאַחַד עָשָׂר יָמִים שְׁבִין נְדָה לְנְדָה, אִם רְאֵתָה יוֹם אֶחָד שׁוֹמְרֵת יוֹם מִחֶרֶתוֹ, וְטוֹבֵלֶת בְּאוֹתוֹ יוֹם עֲצָמוֹ מִשְׁתַּנָּץ הַחֲמָה : **מִשְׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר כְּשֶׁר**. דְּמִשְׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר אֲקָרִי יוֹם, דְּכַתִּיב בְּסִפְרָא עֲזָרָא (נְחֻמָּה ד) וְאַנְחֵנוּ עוֹשִׂים בְּמִלְאָכָה ^[נגו'] מַעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְכַתִּיב בְּתַרְיָה וְהָיָה לָנוּ הַלִּילָה מִשְׁמֶר וְהַיּוֹם לְמִלְאָכָה. וְלֹא אֲמַרוּ עַד הַנֶּץ הַחֲמָה אֶלָּא כְּדִי לְצֵאת מִסִּפְקַ לִילָה, לְפִי שְׁאִין הַכֹּל בְּקִיאִין כְּשִׁיעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[זט]** כְּלוּמַר רַבִּי יוֹסִי דְּמִשְׁנָה ג' פְּרָק ב' דְּבִרְכוֹת. וְאִין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ. וְעִין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב : **[יז]** **בְּקָטָן**. פְּרָשׁוֹ תּוֹסֵפוֹת שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּד,

דאי לאו הכי התנן סוף פרק ג' דראש השנה כל שאינו מחיב בדבר אינו מוציא הרבים ידי חובתו, ואפלו הכי פוסל תנא קמא, ואף על גב דגם בגדול אינו אלא מדרבנן, משום דכיון דקטן אינו חיב בשאר מצות אלא דרבנן, הוי קטן תרתי, ולא אתי ומפיק חד דרבנן: **{יח}** גמרא, שנאמר למען יזמרד כבוד **{ביום}** ולא ידם **{בלילה}**, והאי קראי נדרש במרדכי ואסתר. רש"י: **{יט}** גמרא. ועין בתוספות: **{כ}** דבסיפא דוהזה כתיב ורחץ במים, והוא הדין לזב וזבה. רש"י: **{כא}** והינו דתנן בסוף פרה אבל הוא עצמו טובל בלילה, כפרוש הר"ב שם, אלא דאם כן הוה ליה להקדים מזין, דההזאה צריך להיות קדם לטבילה כו', על פירוש לומר כפרוש התוספות דאטבילת אזוב קאי, ולא תני טבילת אדם משום דבהדיא כתיב והזה והדר ורחץ, וכיון דההזאה אינה אלא ביום ממילא אין הטבילה אלא ביום: **{כב}** שומרת יום. איצטריך למתני שומרת יום (טפי מכל חיבי טבילות, תוספות לפרוש דבסמוך), דהוה אמינא דלעבד מקצת לילה שמור ותטבל, קא משמע לו כיון דבעיא ספירה, ספירה ביממא היא דכתיב (ויקרא טו) וספירה לה שבעת ימים. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכל כשרין לקרות את המגילה כו': אין קורין את המגילה ולא מלין כו': הכל אפי' אשה וכבר בארנו (פ"א ה"א) כי המגילה נקראת ליל פורים ויום פורים ועל קריאת היום אמרו אין קורין עד שתנץ החמה לאמרם והימים האלה נזכרים ונעשים ואמר במילה וביום השמיני וגו' ואמר בהזאה והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וגו' הקיש טבילה להזאה כי בשביעי טובל כמו שביאר הכתוב. ושומרת יום כנגד יום כבר בארנו דינה בפסחים (פ"ח ה"ה) ועוד יתבאר בשלימות במס' נדה ומה שנאמר שנחשוב יום מעת עלות השחר לאמרו בעזרה (נחמיה ד') מעלות השחר עד צאת הכוכבים וקרא אותו הזמן יום והוא אמרם והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה. ומה שאמר וכולם שעשו משעלה עמוד השחר כשר למי שעבר ועשה בעת הצורך הגדול אבל המעשה הגמור הוא אחר הנץ החמה ואין הלכה כר"י: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

כל היום כשר לקריאת המגילה **{כג}**, ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין **{כד}**, ולמוספין **{כה}**, ולודוי

הַפָּרִים, וְלוֹדוּי הַמַּעֲשֵׂר, וְלוֹדוּי יוֹם הַכַּפּוֹרִים,
לְסַמֵּיכָה, לְשַׁחֲיטָה, לְתַנוּפָּה, לְהַגֵּשָׁה,
לְקַמִּיצָה וְלַהֲקַטְרָה, לְמַלִּיקָה, וְלַקְבָּלָה,
וְלַהֲזִיָּה, וְלַהֲשַׁקֵּית סוּטָה, וְלַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה,
וְלִטְהַרַת הַמִּצְרַע {כו} :

ר"ע מברטנורה וְלוֹדוּי הַפָּרִים. פֶּר כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּפֶר הָעֵלִם דָּבָר שֶׁל צְבוּר,
שְׁמֵתוֹדִים עֲלֵיהֶם חֲטָאִים שֶׁהִבִּיאוּם עָלָיו: וְלוֹדוּי מַעֲשֵׂר. בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ
מִן הַבַּיִת: לְסַמֵּיכָה. וְסַמֵּד אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעוֹלָה: לְהַגֵּשָׁה. מְגִישׁ אֶת
הַמִּנְחָה תַּחֲלָה בְּקֶרֶן מֵעֶרְבִית דְּרוּמִית שֶׁל מִזְבֵּחַ, וְאַחַר כֵּן קוֹמֵץ:
וְלַקַּמִּיצָה וְלַהֲקַטְרָה. בְּהַקְטֵרֶת קִמֵץ קָאָמֵר, שֶׁהוּא בְּמִנְחָה כְּנֶגֶד זְרִיקַת
דָּם בַּזְּבָחִים, וְאֵינָה כְּשֶׁרָה אֶלָּא בַּיּוֹם. אֲבָל הַקֵּטֶר חֲלָבִים וְאַבְרִים כְּשֶׁר
כָּל הַלֵּילָה כְּדַתְנֵן בְּמִתְנִיתֵינוּ: לְקַבָּלָה. קַבָּלַת הַדָּם בְּמִזְרֵק: לְהַזִּיָּה. הַזִּיָּת
פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וְכָל חֲטָאוֹת הַפְּגִימִיּוֹת. וְזְרִיקַת דָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ נִמְי קָרִי
הַזִּיָּה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כג} לְקַרִּיאת כו'. כִּלְהוּ מְקַרְאֵי יִלְיָף לְהוּ בְּגִמְרָא: {כד} וְלַתְּפִלַּת
כו'. כְּמוֹסְפִין שְׁוִינְהוּ רַבָּנָן. גִּמְרָא: {כה} וְלַמוֹסְפִין. דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. גִּמְרָא.
וְצָרִיד עֵינוֹן דְּתַפּוּק לִיה מִבְּיוֹם צוֹתוֹ כְּדִילִיף מְנִיָּה קַמִּיצָה וְכוּ', וְכֵן הוּא
בְּרוּשְׁלָמִי אֲדַהֲכָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב טַעַם סְדוּרָן זֶה אַחַר זֶה: {כו} וְלִטְהַרַת הַמִּצְרַע. בְּצַפְרִים וְעַץ אֶרֶז וְאַזּוֹב וְשִׁנֵּי תוֹלַעַת. רַשִׁ"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כֹּל הַיּוֹם כֶּשֶׁר לְקַרִּיאת מַגִּילָה כו': וַיִּדּוּי הַמַּעֲשֵׂר כִּבְר בְּאַרְתִּי אוֹתוֹ
בְּמִסֵּי מַעֲשֵׂשׁ (פ"ה ה"י) וּבֵאָה אַחַר זֹאת הַפְּרָשָׁה הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'
וְדַרְשִׁינן סְמוּכִין הַיּוֹם נֹאמֵר בַּחֲלָל זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה ה' וּבְשׁוֹפֵר יוֹם תְּרוּעָה יֵהִיָּה
לָכֵם. וּבְמוֹסְפִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. וּבַתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין כְּמוֹ הַמוֹסְפִין. וַיִּדּוּי פָּרִים
הוּא הוֹיִדּוּי הַנֹּאמֵר עַל פֶּר כֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ וּפֶר הָעֵלִם דְּבַר שֶׁל צְבוּר וְעוֹד יִתְבָּאֵר
עֲנִינָם בַּהוֹרִיּוֹת. וּמִיָּנִי הָעֲבוּדָה כּוֹלָם שְׁזָכַר לֹא יֵהִיוּ אֵלָּא בְּיוֹם לֹאמְרוֹ בְּיוֹם
צוֹתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קַרְבְּנֵיהֶם בְּיוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה. וְכִבְר בְּאַרְנו
בְּשִׁלְשֵׁי מַר"ה (הַלְכָה א') כִּי הַדִּינָם לֹא יֵהִיוּ אֵלָּא בְּיוֹם. וְאַמְרִי בְּסוּטָה וְעֲשֵׂה
לֵךְ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאָמַר עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ וְעַל הַמִּשְׁפָּט
מֵה מִשְׁפָּט בְּיוֹם אֵף הַשְּׁקָאֵת סוּטָה בְּיוֹם וְאָמַר בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה וְנִכְפַר לָהֶם
הַדָּם וּלְפִי שְׂבָא בָהֶם לְשׁוֹן כִּפְרָה כְּקֹדְשִׁים לֹא יֵהִיוּ אֵלָּא בְּיוֹם כְּמוֹ שֶׁהַקֹּדְשִׁים
לֹא יִקְרְבוּ אֵלָּא בְּיוֹם כְּמוֹ שְׁזָכְרָנוּ. וְטַהַרַת מִצְרַע הוּא בְּפִירוּשׁ בְּיוֹם טַהַרְתּוֹ:
(רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

כָּל הַלַּיְלָה כָּשֶׁר לְקַצִּירַת הָעֵמֶר {כז} וְלִהְקִטֵּר חֲלָבִים וְאַבְרִים. זֶה הַכֶּלֶל, דָּבַר שְׁמֵצוֹתוֹ בַּיּוֹם {כט}, כָּשֶׁר כָּל הַיּוֹם. דָּבַר שְׁמֵצוֹתוֹ בַּלַּיְלָה, כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה:

ר"ע מברטנורה וְלִהְקִטֵּר חֲלָבִים וְאַבְרִים. מוֹתְרֵי תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים, דְּכֹתִיב בְּהוּ (ויקרא ו) הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזֻבַּח כָּל הַלַּיְלָה: זֶה הַכֶּלֶל דָּבַר שְׁמֵצוֹתוֹ בַּיּוֹם כָּשֶׁר כָּל הַיּוֹם. לְאֲתוּיֵי סִדוּר שְׁתֵּי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה {כח} שְׁנוֹתָנִים עַל לֶחֶם הַפָּנִים: וְדָבַר שְׁמֵצוֹתוֹ בַּלַּיְלָה כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה. לְאֲתוּיֵי אֲכִילַת פְּסָחִים שְׁכָשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה. וְלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֵבֶרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כז} לְקַצִּירַת הָעֵמֶר. יִלְפִינָן לָהּ בְּמִשְׁנֵה ג' פְּרָקִי דְּמִנְחוֹת: {כח} גְּמָרָא. וְהוּא הַדִּין לְסִדוּר הַלֶּחֶם, וְנִקִּיט בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִיא נִקְטָרַת עַל הַמְזֻבַּח וּמִתְיָרָה אֶת הַלֶּחֶם: {כט} בַּיּוֹם כו'. פְּרוּשׁ בַּיּוֹם סֵתָם, אֲבָל תְּמִידִין וּפְסָחִים כְּבָר פֶּרֶשׁ בְּהֵן הַכְּתוּב שְׁעָה מִיַּחְדָּת. הַר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל הלילה כשר לקצירת העומר כו': קצירת העומר אינו אלא בלילה והוא קבלה ועוד יתבאר ענין קצירת העומר בעשירי ממנחות. והקטר חלבים ואברים הם מותר תמיד של בין הערבים והוא אמרו היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה. ואמר דבר שמצותו ביום כשר כל היום לאתווי סידור בזיכים והם שני בזיכי לבונה שנותנין על לחם הפנים כמו שיתבאר במנחות (פ"א) ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה לאתווי אכילת פסחים וכבר ידעת כי אכילת פסח אין מותר לאכלו אלא עד חצות אבל גזרה היא כדי להרחיק את האדם מן העבירה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָכְרוּ רְחוּבָה **[א]** שֶׁל עִיר, לּוֹקְחִין
 בְּדָמָיו בֵּית הַכֶּנֶסֶת. בֵּית הַכֶּנֶסֶת, לּוֹקְחִין תְּבָה
[ג]. תְּבָה, לּוֹקְחִין מִטְּפָחוֹת **[ד]**. מִטְּפָחוֹת,
 לּוֹקְחִין סְפָרִים. סְפָרִים, לּוֹקְחִין תּוֹרָה. אָבֵל
 אִם מָכְרוּ תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ **[ה]** סְפָרִים. סְפָרִים,
 לֹא יִקְחוּ מִטְּפָחוֹת. מִטְּפָחוֹת, לֹא יִקְחוּ תְּבָה.
 תְּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכֶּנֶסֶת. בֵּית הַכֶּנֶסֶת, לֹא
 יִקְחוּ אֶת הָרְחוּב. וְכֵן בְּמוֹתְרִיהֶן. אִין מוֹכְרִין
 אֶת שֶׁל רַבִּים לְיַחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ
 מִקְדָּשָׁתוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן
[ו], אַף לֹא יִמְעִיר גְּדוּלָה לְעִיר קִטְנָה :

ר"ע מברטנורה **בְּנֵי הָעִיר**. רְחוּבָה שֶׁל עִיר. יֵשׁ בָּהּ קְדוּשָׁה, שֶׁמִּתְפַּלְלִין בָּהּ
 בְּתַעֲנִיּוֹת. וְחַכְמִים פְּלִיגִי עַל סֵתֶם מִתְנִיתִין וְאָמְרֵי רְחוּבָה שֶׁל עִיר אִין
 בָּהּ מְשׁוּם קְדוּשָׁה, הוֹאִיל וְאִין מִתְפַּלְלִין בָּהּ אֶלָּא בְּאִקְרָאֵי בְּעֵלְמָא.
 וְהִלְכָה פְּחַכְמִים: **בֵּית הַכֶּנֶסֶת לּוֹקְחִים תְּבָה**. וְדוֹקָא בֵּית הַכֶּנֶסֶת
 דְּכָפְרִים הוּא דְמַצּוֹ מְזַבְּנֵי לֵה, אָבֵל בֵּית הַכֶּנֶסֶת דְּכָרְפִים כִּינּוֹן דְּמַעְלָמָא
 קָא אֶתּוּ לֵה **[ב]**, הוֹנָא דְרַבִּים וְלֹא מַצּוֹ מְזַבְּנֵי לֵה: **סְפָרִים**. נְבִיאִים
 וְכַתוּבִים: **אָבֵל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים**. דְּמַעְלִין בְּקִדְשׁ וְאִין
 מוֹרִידִין: **וְכֵן בְּמוֹתְרִיהֶן**. מָכְרוּ סְפָרִים וְלָקְחוּ מִמֶּקְצַת הַדָּמִים תּוֹרָה,
 לֹא יִקְחוּ מִן הַמוֹתֵר דְּבַר שֶׁקְדָּשָׁתוֹ פְּחוּתָהּ. וְלֹא נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ
 אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא מָכְרוּ שְׁבַעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר, אָבֵל אִם מָכְרוּ

שְׁבַעַה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר, אֶפְלוּ לִקְנוֹת בְּדָמִים שֶׁכָּר לְשִׁתּוֹת מִתֵּר. וְדוֹקָא בְּשָׁל כְּפָרִים כְּדֹאֲמַרִּינּוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] רחובה. אינדי דתני קריאת המגלה ראה רבנו הקדוש לסדר עמהם קריאת ספר תורה שגם הוא מתקנת הנביאים, ולפי שקריאתם בצבור ובבית הכנסת ראה לסדר תחלה קדשת בית הכנסת ודיניה: **[ב]** פרוש שרבים באים להתפלל שמה, אף על פי שאין נותנין כלום בבנינו, מכל מקום כיון דעל דעת אותן רבים נעשית, חמורה קדשתה ואין יכולין למוכרה: **[ג] תבה.** מקום שמניחין בו ספר תורה שאנו קורין ארון. והוא קדוש יותר מבית הכנסת. הר"ן: **[ד] מטפחות.** ספר תורה, דקדישי טפי. הר"ן: **[ה] לא יקחו.** וכתב הפסוף משנה דלהרמב"ם רישא דמתניתין דוקא, דכל מידי דאפשר לעלויה מעלינו ואין לוקחין בדמיו דבר השוה לו. והתוספות יום טוב הקשה עליו מסוף דברי הרמב"ם, עין שם, ומסיק שמשורת הדין מתר בשוים, אבל הא ודאי דטפי עדיף לכתחלה להעלות מלהשוות: **[ו] אם כן כו'.** ותנא קמא מעקרא קדישא השתא נמי קדישא, מרבים ליחיד ליכא קדשה, שאין אומרים דבר שבקדשה בפחות מעשרה. ורבנן אי איכא למיחש כהאי גוונא נמי איכא למיחש, משום גרב עם הדרת מלך ולא משפחת מכירה בבית הכנסת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בני העיר שמכרו רחובה של עיר כו': זו המשנה היא לרבי מנחם בר יוסי שהוא נותן לרחובה של עיר קדושה מאחר שמתפללין בו בתעניות ובמעמדות ואינה הלכה לפי שלא יחדוה לתפלה והתפלה בו עראי והעיקר בכל זה מעלין בקדש ולא מורידין ואסור למכור בית הכנסת אלא בכפרים אבל בית הכנסת של כרכים אי אפשר למוכרו לפי שהרבים יש להם בה זכות:

אין מוכרין את של רבים ליחיד כו': ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

אין מוכרין בית הכנסת, אלא על תנאי שאם ירצו **[ז]** יחזירוהו, דברי רבי מאיר. וחכמים

אומרים, מוכרים אותו ממכר עולם, חוץ
מארבעה דברים, למרחץ ולברסקי ולטבילה
ולבית המים. רבי יהודה אומר, מוכרין אותו
לשם חצר, והלוקח מה שירצה יעשה:

ר"ע מברטנורה אלא על תנאי. ואפלו משל רבים לרבים אסור למכר
מכירה חלוטה, דדרך בזיון הוא, כלומר אינו בעינינו כלום. ואין הלכה
כרבי מאיר: **ממכר עולם.** ואפלו ליחיד, ואפלו לכל תשמישין חוץ
מארבעה דברים, דלאותם ארבעה דברים לא ימכר: **בית המים.**
לכביסה. אי נמי למי רגלים: **רבי יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר**
וכו'. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} שאם ירצו. ובגמרא דיקינן לוקח היכי דיר ביה, שהרי אם
רצה להחזיר נמצא משתמש בו בינתים בשכר מעותיו והוי רבית. ומשנינן
רבי מאיר סבירא ליה צד אחד ברבית מתר. אי נמי דמירי שמתנין להחזיר
שכירות בית הכנסת וסבירא ליה רבית על מנת להחזיר מתר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין מוכרים בית הכנסת אלא על תנאי כו': זהו כשלא מכרו אותו
אנשי הכפר כולם בהסכמה אבל אם מכרוהו זקני המקום כולם במעמד
אנשי המקום כולם יכולים למכור ואפילו לעשות ממנו דירה לשתות בו יין
תמיד. ואין הלכה כרבי מאיר ולא כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

ועוד אמר רבי יהודה, בית הכנסת שחרב, אין
מספידין **{ח}** בתוכו, ואין מפשילין בתוכו
חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין
שוטחין על גגו פרות, ואין עושין אותו
קפנדריא, שנאמר (ויקרא כו), והשמותי את

מְקַדְּשֵׁיכֶם, קַדְּשֵׁתוֹ אֵף כְּשֶׁהוּ שׁוֹמֵמִין. עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלַשׁ, מִפְּנֵי עֲגָמַת נֶפֶשׁ :

ר"ע מברטנורה וְאִין מִפְּשִׁילִין. גּוֹדְלִים וּפּוֹתְלִים. וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׂאָר
מְלֹאכוֹת, אֶלָּא הַפְּשֻׁלַת חֲבָלִים צָרִיךְ מְקוֹם רְחֵב יָדַיִם, וּבֵית הַכְּנֻסֶת בֵּית
גְּדוֹל הוּא וְרֵאוּי לְכַדּוֹ וְהוּי אוֹרְחִיהָ: **קפנדריא**. לְקַצֵּר הַלוֹכוֹ דָּרָךְ בֵּית
הַכְּנֻסֶת. וְלִשׁוֹן קפנדריא, אֲדַמְקִיפְנָא דְרִי אַעוּל בְּהָא, כְּלוּמַר בְּעוֹד שְׂאֲנֵי
צָרִיךְ לְהַקִּיף שׁוֹרוֹת בְּתֵימִים אֶקְצֵר מִהֲלָכֵי וְאֶכְנַס דָּרָךְ כָּאן: **מפני עגמת**
נפש. שְׂיִזְכְּרוּ יָמֵי בְּנֵינוּ וְיִתְּנוּ לֵב לְבָנוֹתוֹ אִם יוֹכְלוּ, אוֹ יִבְקְשׁוּ עָלָיו
רְחֻמִּים שְׂיִחְזֹר. לְפִיכָךְ אֵין אֲסוּר אֶלָּא לְלַקֵּט עֲשָׂבִים וְלִהְיָאֵכִיל לְבַהֲמָה
אוֹ לְאֲבָדָם וְלִגְמָרֵי, אֲבָל לְלַקֵּט וְלִהְיָחֵם בְּמְקוֹמָם מִתֵּר, דְּאִיכָּא עֲגָמַת
נֶפֶשׁ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ה)** אֵין מִסְפִּידִין. הַסְפֵּד שֶׁל יָחִיד, אֲבָל מִסְפִּידִין הַסְפֵּד שֶׁל
רַבִּים. גְּמָרָא. וּפְרַשׁ רַשִׁי תַלְמִיד חָכָם שְׂמֵת צָרִיכִין לְהִתְאַסֵּף וְלִהְיָסְפִידוֹ,
וּבֵית הַכְּנֻסֶת רֵאוּי לְכַדּוֹ לְפִי שֶׁהוּא בֵּית גְּדוֹל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וְעוֹד א"ר יְהוּדָה בַּהֲכִי"נ שַׁחֲרַב אֵין מִסְפִּידִין בְּתוֹכוֹ כּו': עֲגָמַת נֶפֶשׁ
רוֹצָה לוֹמַר שִׁיכָאב הַלֵּב כְּשֵׁישׁ בּוֹ עֲשָׂבִים וּישְׁתַּדְּלוּ בְּבִנְיָנוּ אִם יוֹכְלוּ אוֹ תִכְנַע
נֶפֶשׁ וּישׁוּבוּ אֵל ה' אִם אֵין בְּהֵם יִכוּלַת לְבָנוֹתוֹ וּלְפִיכָךְ מוֹתֵר לְתִלוֹשׁ
הָעֲשָׂבִים וְלִהְרִיחֵם בְּמְקוֹמָם. אֲבָל לֹא יִתְלוֹשׁ וּיֵאֲכִיל אוֹ יֵאֲבֹדֵם לְגַמְרֵי וּדְבָרֵי
ר' יְהוּדָה אֵלוֹ כּוֹלֵם אִמַּת: (רמב"ם)

פּוֹק ג - מִשְׁנָה ד

רֵאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר **(ט)** שְׁחָל לְהֵיוֹת בְּשַׁבָּת, קוֹרִין
בְּפָרְשַׁת שְׁקָלִים (שמות ל). חָל לְהֵיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת,
מִקְדְּיָמִין לְשַׁעֲבֵר וּמִפְּסִיקִין לְשַׁבָּת אַחֲרֵת.
בְּשַׁנְיָה **(יא)**, זְכוֹר (דברים כה). בְּשַׁלִּישִׁית, פָּרָה אֲדָמָה
(במדבר יט). בְּרַבִּיעִית, הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם (שמות יב).

בְּחֻמֵי שִׁית, חוֹזְרֵי לְכַסְדָּרוֹ. לְכֹל מִפְסִיקֵי, בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים, בְּחֻנְכָּה וּבְפוּרִים, בְּתַעֲנִיּוֹת {יז} וּבְמַעֲמָדוֹת וּבְיוֹם הַכְּפוּרִים {יח} :

ר"ע מברטנורה קורין פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים. כִּי תִשָּׂא {י}, לְהוֹדִיעַ שְׂיָבִיאוּ שְׁקָלֵיהֶם בְּאֶדָר, כְּדֵי שְׂיִקְרִיבוּ בְּאֶחָד בְּנִיסָן מִתְרוּמָה חֲדָשָׁה: מִקְדִּימֵי לְשַׁעֲבֵר. קוֹרִין פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים בְּשַׁבַּת שְׁלֹפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאֶפְלוּ חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֶדָר בְּעָרֵב שַׁבַּת מִקְדִּימֵי לְשַׁבַּת שְׁעֵבֶרָה: וּמִפְסִיקֵי בְּשַׁבַּת הַבָּאָה. מְלוֹמֵר פְּרֻשָׁה שְׁנֵי, כְּדֵי שְׂתַקְרָא פְּרֻשֶׁת זְכוֹר בְּשַׁבַּת הַסְּמוּכָה לְפוּרִים, לְסַמֵּךְ מַחֲיַת עַמְלֵק לְמַחֲיַת הָמֶן: בְּשִׁלִּישֵׁי פֶּרֶה אֲדָמָה. לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְטַהֵר עַצְמָם כְּדֵי שְׂיַעֲשׂוּ פְסָחֵיהֶם בְּטַהֲרָה. וְאִיזוּ הִיא שַׁבַּת שְׁלִישִׁית, כָּל שְׁסֻמוּכָה לְפוּרִים מֵאַחֲרֶיהָ. וְכִשְׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, הוֹיָא לָהּ שַׁבַּת שְׁלִישִׁית שַׁבַּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן {יב}. כְּדֵי לְסַמֵּךְ אֲזַהְרַת טַהֲרַת טְמֵאֵי מֵתִים לְפְסָחִים {יג}: בְּרִבְעֵית הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. שְׁשָׁם פְּרֻשֶׁת הַפְּסַח: לְכַסְדָּרוֹ. לְסַדֵּר הַהַפְּטָרוֹת {יד}. שְׁעַד הֵנָּה מִפְטִירֵי מַעֲיָן אֲרַבַּע פְּרֻשִׁיּוֹת. פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים בֶּן שֶׁבַע שָׁנִים. פְּרֻשֶׁת זְכוֹר פְּקֻדָּתִי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֵק. פְּרֻשֶׁת פֶּרֶה וְזֹרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים. פְּרֻשֶׁת הַחֹדֶשׁ בְּרֵאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ. מִכָּאן וְאֵילָף חוֹזֵר לְהַפְטִיר מַעֲיָן פְּרֻשֶׁת הַיּוֹם: לְכֹל מִפְסִיקֵי. שְׂאִין מִפְטִירֵי מַעֲיָן הַפְּרֻשָׁה אֲלֵא מַעֲיָן הַמֵּאֲרָע {טו}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֶדָר. לְפִי דְמְכִילְתֵּינּוּ בְּמַגְלָה הַנִּקְרָאת בְּאֶדָר, הַתְּחִיל גַּם כֵּן בְּדִינֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּקְרִיאָה דְתַלְמֵי בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ אֶדָר: {י} מְשׁוּם דְשִׁלַּשׁ פְּעָמִים כְּתִיב תְּרוּמָה בַּהֵיחָא פְּרֻשָׁה, אֶחָד לְאֲדָנִים וְאֶחָד לְבָדֵק הַבַּיִת, וְאֶחָד לְמִזְבֵּחַ, הַהוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם: {יא} בְּשַׁנְיָה. לְשְׁקָלִים אוֹ לְהַפְסָקָה. הַר"ן: {יב} דְּאִזּוּ אֵיכָא שְׁלַשׁ שַׁבְּתוֹת מִפוּרִים לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן עִם שַׁבַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן. וְכֵן אִם חָל בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת יוֹם שְׁלַשׁ שַׁבְּתוֹת, וְלֹא פִּרַשׁ בּוֹ הַר"ב, מְשׁוּם דְעַל כָּל פְּנִים הוּא לִיָּה סְמוּכָה לְפוּרִים דְמַקְפִּים. וְעֵינּוּ תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {יג} שְׁבַּאֲחָד בְּנִיסָן הוּקַם הַמְּשָׁכָן וּבְשַׁנֵּי נִשְׂרָפָה הַפֶּרֶה, מִפְּנֵי שְׁלֵא הָיוּ יְכוּלִין לְשַׂרְף אֶת הַפֶּרֶה עַד שְׁהוּקַם הַמְּשָׁכָן, וְנִמְצְאוּת פֶּרֶה מֵאַחֲרַת לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, אֲלֵא שְׁהַקְדִּימוּהָ מִפְּנֵי שֶׁהִיא טַהֲרָתוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֵינּוּ שְׁכֹן אֵין רְאוּי לְהַפְסִיק בֵּין פֶּרֶה לְהַחֲדָשׁ כְּדֵי שְׁלֵא תִקְדִּים כָּל כֶּךָ מֵאַחַר שֶׁהִיָּתָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת מֵאַחֲרַת. יְרוּשְׁלָמִי. הַר"ן: {יד} טַעֲמָא דְהַפְטָרוֹת, שְׂאֲנִטְיוֹכּוּס גָּזַר עַל יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא יִקְרְאוּ בְּתוֹרָה בְּרַבִּים. מַה עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, לְקַחוּ פְּרֻשָׁה אַחַת מִנְּבִיאִים שְׁעֵנְיָנָה דּוּמָה לְעֵנְיָן מַה שְׁכַתּוּב בְּפְרֻשָׁה שֶׁל שַׁבַּת הַהִיא. וְאִף עַל פִּי שְׁבַטְלָה הַגְּזֵרָה, הַמְּנַהֵג לֹא בְּטַל. תַּשְׁבִּי. וְנִקְרָאת הַפְטָרָה מְלִשׁוֹן שְׁנֵי שְׁפִרְשׁ הַר"ב בְּפֶרֶק י' דְפְסָחִים מְשָׁנָה ח' [לְשׁוֹן הַנִּפְטָר מִחֲבֵרוֹ כו"ז]: {טו} בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ שְׁחָל בְּשַׁבַּת מִפְטִיר וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ כּו'. וְתוֹ בְּגִמְרָא דְבְּתַעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת דְּבְשַׁבַּת לִיכָא, הָוִי מִפְסִיקֵי לְעֵנְיָן הַפְּרֻשָׁה: {טז} בְּתַעֲנִיּוֹת. בְּגִמְרָא פְּרִיָּדָה כֵּינּוּ דְקוֹרִין בְּמַנְחָה לְמַה יִפְסִיקוּ בְּשַׁחְרִית, וּמְשַׁנֵּי דְבְּתַעֲנִיּוֹת בְּשַׁחְרִית לֹא קָרִינוּ כָּלְל, אֲלֵא מַעֲיָנִי בְּמִילֵי דְמֵתָא וּמִתְקַנְיָנָהוּ:

יז **וביום הכפורים.** אִירִי בְּמִנְחַת יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת. דְּלִיכָא לְמִימַר דְּאִירִי בְּשַׁחְרִית, דְּאִם כֹּן אֲמַאי נְקֻטִיה [מְשַׁאֲר] כֹּל הַמוֹעֲדוֹת. תּוֹסְפוֹת. וְלִהְיֵי נְקֻטִיה בְּסוּף. וְאֶפְתִּי לֹא נִיחָא אֲמַאי לֹא תִנִּי כֹּל הַמוֹעֲדוֹת. וְלִכְדָּ נִרְאָה כְּפִרוּשׁ רִשׁׁי וְהַר״ן דְּהִכִּי קְאָמַר, לְכֹל הַמוֹעֲדוֹת מְפָסִיקוּן בְּפִרְשָׁה, וְכֹן לְרֵאשׁ חֲדָשׁ כּוֹי בְּהַפְטָרָה. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקַר תּוֹי״ט).

רמב"ם ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים כו': שבת ראשונה היא שבכלל ימותיה היא ראש חדש אדר והוא כשיתחיל ראש חדש אדר יום ראשון או שני או שלישי או רביעי או חמישי או ששי קוראין פרשה ראשונה והיא פרשת שקלים יום שבת שהוא שבת האחרון של שבט וכשתדע שבת ראשון ושניה ושלישית ורביעית יתבארו לך שבתות ההפסקה ואני אבארם שבת שניה היא השבת שבכלל ימיה פורים על הדרך שבארנו בשבת ראשונה ושבת שלישית היא השבת הבאה אחר פורים או קודם ראש חדש ניסן אם יחול ראש חדש ניסן בשבת ושבת רביעית היא שיחול ראש חדש ניסן בתוכה על הדרך שקדם. ומה שאמרתי בראש חדש אדר שאפשר להיותו בכל יום מימי השבוע על עיקר הצווי ר"ל הראייה ופרשת שקלים היא כי תשא עד סוף הפרשה ואמרו חוזרין לכסדרן רוצה לומר סדר ההפטרות כי בכל שבת קורין ההפטרה מענין הסדר ובזמן אלו הפרשיות והמועדים הן הפטרות מענין הפרשה לא מענין הסדר כי בשבת ראשונה מפטיר ביהודיע הכהן ובשניה פקדתי את אשר עשה לך עמלק ובשלישית וזרקתי עליכם מים טהורים וברביעית בראשון באחד לחדש וכן בראשי חדשים וחנוכה יהו הפטרות מענין הזמן ומפסיק ענין הסדר כמו שיתבאר וזהו ענין אמרם לכל מפסיקין: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

בְּפִסַּח קוֹרִין בְּפִרְשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁל תּוֹרַת כְּהֻנִּים (ויקרא כב). בְּעֶצְרַת, שְׁבַעַה שְׁבַעוֹת (דברים טז). בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, בְּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ (ויקרא כג). בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, אֶחָרִי מוֹת (שם טז). בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חָג קוֹרִין בְּפִרְשַׁת מוֹעֲדוֹת

שַׁבְּתוֹרַת כְּהֲנִים (ויקרא כג), וּבְשָׁאֵר כָּל יָמוֹת הַחֹג בְּקִרְבָּנוֹת הַחֹג : (במדבר כט)

ר"ע מברטנורה בְּפִרְשֵׁת מוֹעֲדוֹת שַׁבְּתוֹרַת כְּהֲנִים. שׁוֹר אִו כָּשָׁב אִו עֵז. וּבְיוֹמָא קָמָא מִיָּרִי. וְהָאִידְנָא נְהוּג עֲלֵמָא שְׁקוֹרִין בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מְשָׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם, וּמִפְּטִירִין בְּפִסַּח גְּלָגַל. בְּשָׁנֵי שׁוֹר אִו כָּשָׁב, וּמִפְּטִירִין בְּפִסַּח יֵאֱשִׁיחוּ. בְּשִׁלְיָשִׁי קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר **{יח}**. בְּרַבִּיעֵי אִם כֶּסֶף תִּלְוָה. בְּחֲמִישֵׁי פֶסַח לָד. בְּשִׁשִּׁי וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. בְּשִׁבְעֵי שִׁירַת הַיָּם, וּמִפְּטִירִין וַיִּדְבֵּר דָּוִד **{יט}**. בְּשִׁמִּינֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל גְּלִיּוֹת קוֹרִין כָּל הַבְּכוֹר **{כ}**, וּמִפְּטִירִין עוֹד הַיּוֹם **{כא}** בְּנֵב לַעֲמֹד. בְּעֶצְרַת, בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן, בְּחֻדְשׁ הַשְּׁלִישִׁי, וּמִפְּטִירִין בְּמִרְכָּבָה שֶׁל יַחֲזִקְאֵל **{כב}**. בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי שֶׁל גְּלִיּוֹת קוֹרִין כָּל הַבְּכוֹר **{כג}**, וּמִפְּטִירִין בְּחִבְקוּק. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְהִי פֶקֶד אֶת שָׂרָה, דְּבִרְאשׁ הַשָּׁנָה נִפְקְדָה שָׂרָה, וּמִפְּטִירִין בְּחִנְהָ שְׁגָם הִיא נִפְקְדָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי בְּעֶקְדָה **{כד}**, וּמִפְּטִירִין הַבֵּן יִקְרֵי לִי אֶפְרַיִם **{כה}**. בְּיוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחֵרִית קוֹרִין בְּאַחֲרֵי מוֹת **{כו}**, וּמִפְּטִירִין כֹּה אָמַר רַם וְנִשָּׂא **{כז}**. בְּמִנְחָה קוֹרִין בְּעֶרְיוֹת **{כח}**, וּמִפְּטִירִין בְּיוֹנָה **{כט}**. בְּשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל חֹג קוֹרִין שׁוֹר אִו כָּשָׁב אִו עֵז, וּמִפְּטִירִין בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן הֵנָּה יוֹם בָּא לְהִי **{ל}**, וּבְיוֹם טוֹב שְׁנֵי וַיִּקְהֵלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ **{לא}**. וּשְׁאֵר כָּל יָמוֹת הַחֹג קוֹרִין בְּקִרְבָּנוֹת הַחֹג. כִּיצַד, יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל חֵל הַמוֹעֵד, כֹּהֵן קוֹרֵא וּבְיוֹם הַשְּׁנֵי **{לב}**, לְוִי קוֹרֵא וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי **{לג}**, יִשְׂרָאֵל קוֹרֵא וּבְיוֹם הָרַבִּיעִי, וְהָרַבִּיעִי חוּזָר וְקוֹרֵא וּבְיוֹם הַשְּׁנֵי וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי **{לד}**. וּבְיוֹם הָרַבִּיעִי כֹהֵן קוֹרֵא וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, לְוִי קוֹרֵא וּבְיוֹם הָרַבִּיעִי, יִשְׂרָאֵל קוֹרֵא וּבְיוֹם הַחֲמִישִׁי, וְהָרַבִּיעִי חוּזָר וְקוֹרֵא וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הָרַבִּיעִי. וְכֵן כָּלֵם. בְּיוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חֹג, כָּל הַבְּכוֹר, וּמִפְּטִירִין וַיְהִי כְּכֹלֹת שְׁלֵמָה **{לה}**. וּלְמַחֵר **{לו}** קוֹרִין וְזֹאת הַבְּרָכָה **{לז}**, וּמִפְּטִירִין וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה. וְשַׁבַּת שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, בֵּין בְּפִסַּח בֵּין בְּסִכּוֹת, קוֹרִין רֵאשׁוֹן אֶתְּהָ אֹמֵר אֵלַי **{לח}**, וּמִפְּטִירִין, בְּפִסַּח, הַעֲצָמוֹת הַיְבֻשׁוֹת, וּבְסִכּוֹת, בְּיוֹם בֹּא גֹג. שְׁמִסְרַת בְּיַדְנוֹ דְּתַחֲתִית הַמֵּתִים עֲתִידָה לְהִיּוֹת בְּפִסַּח, וּמִלְחָמוֹת גֹּג וּמִגֹּג בְּסִכּוֹת : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} מְשׁוּם דְּבִשְׁנֵי אֵיִת לֹן לְמִקְרֵי שׁוֹר אִו כָּשָׁב, מְשׁוּם דְּכִתִּיב בֵּיהּ וּסְפַרְתֶּם לָכֶם, וּבִשְׁנֵי מִתְחִילִין לְסַפֵּר אֶת הָעֵמֶר. וּבְשִׁבְעֵי אֵיִת לֹן לְמִקְרֵי וַיְהִי בְּשִׁלַּח, שֶׁבְּשִׁבְעֵי אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁירָה עַל הַיָּם. וְהַשְּׁאֵר כָּלֵן נִקְרְאוֹת כְּסֻדָּר כְּתִיבְתָן בַּתּוֹרָה, וְכָתוּב בָּהֶן מְעַנְיָנוּ שֶׁל פֶּסַח. הַר"ן. וּמִיָּהוּ אִם חָל יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל פֶּסַח בְּשַׁבַּת, דְּקוֹרִין רֵאשׁוֹן כּוֹי, יִשְׁתַּנֵּה הַסֻּדָּר, וּבְיוֹם רַבִּיעִי חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי דְּפִסַּח שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן שְׁנֵי וְשִׁלְיָשִׁי דְּשַׁבַּת יִקְרְאוּ קִדְשׁ, אִם כֶּסֶף, וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תּוֹסֵפוֹת : **{יט}** שֶׁהִיא שִׁירָה כְּמוֹתָהּ וּמִדְּבַר בֵּיהּ מִיְצִיאַת מִצְרַיִם, עָלָה עֶשֶׂן בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁלַח חֲצִיו וַיִּפְיֵצֵם. רַש"י : **{כ}** נִרְאָה לִי מְשׁוּם דְּכִתִּיב בֵּיהּ וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם, אֶלָּא הֵבֵא עוֹלֹת רֵאשִׁי וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָה, וּמִי שֶׁלֹּא חֹג בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן חוּגְגָה אֶת כָּל הַרְגֵל וְתוֹ לֹא, לְפִיכָד מְזַהֲרִין אֶת הָעָם לְחוּג עֲדִין.

וְהַאֲדִנָּא עוֹשִׁין זְכוֹר לְמִקְדָּשׁ, וְעוֹד דְּמִי שְׁלֵא קִיָּם מִצְוֹת שְׂמַחָה בְּחַג יְקִימָהּ
עֲדִין: {כא} לְפִי שְׂמִפְלָתוֹ שֶׁל סִנְחָרִיב בְּלִיל פֶּסַח הָיָה. רַשִׁ"י: {כב} עַל שֵׁם
שְׂנֹגְלָה בְּסִינֵי בְּרָבוֹ רְבֹבוֹת אֲלֵפֵי שְׂנֹאן [תהלים סח]: {כג} אָף עַל גֵּב דְּעֶצְרַת יֵשׁ
לוֹ תִשְׁלוּמִין כָּל שְׁבָעָה, מִכָּל מְקוֹם קוֹרִין בְּשָׁנֵי, לְפִי שְׂאֲחֵר כָּדָּ יָמֵי הַחֵל וְאִין
הָעַם מִתְאַסְּפִין לְקָרוֹת בְּצַבּוֹר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {כד} כָּדֵי שְׂיִזְכֹּר לָנוּ
עֲקֵדַת יִצְחָק הַיּוֹם בְּמִשְׁפָּט. רַשִׁ"י: {כה} מְשׁוּם זְכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ.
רַשִׁ"י. וְחוֹבֵת הַיּוֹם לְהַזְכִּיר זְכוּרוֹת. הַר"ן: {כו} שְׂמִדְבָר בְּעִבּוּדַת הַיּוֹם.
הַר"ן: {כז} שְׂמִדְבָר בְּמִדַּת הַתְּשׁוּבָה. הֵלֵא זֶה צוּם אֲבַחְרָהּ. רַשִׁ"י. וּכְתִיב
בֵּיהּ וְלִקְדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד, וְדַרְשִׁינָן זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים. ר"ן: {כח} לְפִי שְׂהַעֲרִיֹת
עֲבָרָה מִצוּיָהּ, שְׂנַפְּשׁוּ שֶׁל אָדָם מִחֲמִדְתָּן וַיִּצְרוּ תוֹקְפוֹ. רַשִׁ"י. וּכְלוּמַר וְכָל מִי
שְׂנִכְשֵׁל בְּאַחַת מֵהֶן יִזְכֹּר וַיִּכְּלֵם וַיִּחְזַר בְּתְשׁוּבָה. הַרְמַבַּ"ם: {כט} שְׂיֵשׁ בּוֹ
מִתְשׁוּבֵת אֲנָשִׁי נִינְוָה וְשִׁקְבֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּשׁוּבָתָם וְנַחֵם עַל הַרְעָה
אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה: {ל} דְּכְתִיב בֵּיהּ לְחַג אֶת חַג הַסְּפֹת. רַשִׁ"י:
{לא} עַל שֵׁם שְׂחִנְכַת הַמְּזִבַּח הֵיחָהּ בְּאוֹתָהּ אֲסַפָּה וּבְחַג הַסְּפֹת. רַשִׁ"י: {לב}
אֲבָל בַּיּוֹם שְׁנֵי אֵין קוֹרִין בּוֹ וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי לְהִרְאוֹת שְׂהוּא סִפְק יוֹם שְׁנֵי, דְּגִנְאֵי
הוּא לְקָרוֹת יוֹם טוֹב בְּסִפְק חַל. רַשִׁ"י: {לג} שְׂאִין פּוֹחַתִּין מִשְׁלֶשָׁה פְּסוּקִים
לְכָל אֶחָד וְאֶחָד: {לד} לְפִי שְׂהוּא נוֹסֵף בְּשִׁבִיל חַל הַמוֹעֵד, לְפִיכָד הוּא קוֹרָא
אֶת סִפְקֵי הַיּוֹם. רַשִׁ"י: {לה} עַל שֵׁם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁלַח אֶת הָעֵם. רַשִׁ"י: {לו}
רְצוּנוֹ לומר בְּגוּלָה: {לז} לְפִי שְׂהוּא סוֹף כָּל הַמוֹעֲדוֹת חוֹתְמִין בְּבִרְכַת מִשָּׁה
רְבִנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׂבִרְדָּ אֶת יִשְׂרָאֵל. וּמִפְּטִיר אַחֲרֵי מוֹת, לְפִי שְׂחַתְמֶנּוּ
בְּפִטְרָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה רְבִנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, מִפְּטִיר בְּמָה שְׂצוּהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַחַר שְׂנַפְּטָר לִיהוֹשֻׁעַ תִּלְמִידוֹ. הַר"ן: {לח} שְׂיֵשׁ שֵׁם מִצְוֹת שְׁבֵת וַיְרַגְלִים וְחָלוּ
שֶׁל מוֹעֵד, דְּכְתִיב אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר, וּמִכָּאֵן לְמַדְנּוּ אֲסוּר מְלַאכְתָּ חָלוּ שֶׁל
מוֹעֵד בְּמִסְכַּת חֲגִיגָה. רַשִׁ"י: (עִיקָר תוֹי"ט).

רמב"ם בפסח קורין בפרשת מועדות כו': זה הדבר מבואר וסדר הקריאה
באלו הזמנים הוא מנהג פשוט בכל ישראל מה שאומר לך. יום ראשון של
פסח [קורין] משכו וקחו לכם והפטרה בפסח גלגל. יום שני שור או כשב
והפטרה פסח יאשיהו. יום שלישי קדש לי. יום רביעי אם כסף תלוה את
עמי. וביום חמישי פסל לך. ויום ששי ויעשו בני ישראל. ביום שביעי ויהי
בשלח הפטרה וידבר דוד. ביום שמיני כל הבכור הפטרה עוד היום. ושבת
שבתוך הפסח קורין ראה אתה אומר אלי הפטרה העצמות היבשות. וביום
ראשון של עצרת קורין בחדש השלישי הפטרה ויהי בשלשים שנה וביום שני
כל הבכור הפטרה תפלה לחבקוק וביום ראשון מראש השנה קורא והי' פקד
את שרה והפטרה ויהי איש אחד מן הרמתים וביום שני והאלהים נסה
הפטרה מצא חן במדבר ובצום כפור בשחרית קורין אחרי מות הפטרה כה
אמר רם ונשא ובמנחה פרשת עריות הפטרה בנבואת יונה וביום ראשון
וביום שני מסוכות קורין שור או כשב הפטרה ביום ראשון הנה יום בא ביום
שני ויקהלו אל המלך שלמה ושאר ימות החג קורין בקרבנות החג וביום
שמיני כל הבכור הפטרה ויהי ככלות שלמה ובתשיעי קורין וזאת הברכה
הפטרה ויהי אחרי מות ושבת שבתוך החג קורין ראה אתה אומר אלי
הפטרה ביום בא גוג: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

בַּחֲנֻכָּה, בְּנִשְׂיָאִים {לט} (שם ז). בְּפוּרִים, וַיְבֹא
עַמְלֵק (שמות יז). בְּרָאשֵׁי חֲדָשִׁים, וּבְרָאשֵׁי
חֲדָשִׁיכֶם (במדבר כח). בַּמַּעֲמָדוֹת, בַּמַּעֲשֵׂה בְּרָאשֵׁית
(בראשית א). בַּתְּעֲנִיּוֹת {מ}, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת (ויקרא כו).
אִין מִפְּסִיקִין {מב} בְּקְלָלוֹת, אֶלָּא אֶחָד קוֹרָא {מג}
אֶת כֻּלּוֹ. בְּשַׁנֵּי {מד} וּבַחֲמִישֵׁי וּבַשֶּׁבֶת בַּמְּנַחָה,
קוֹרִין כְּסֻדְרוֹ, וְאִין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֲשֻׁבוֹן,
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג), וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מַעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, מִצּוֹתָן {מה} שֶׁיְהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד
בְּזִמְנוֹ :

ר"ע מברטנורה **בַּמַּעֲמָדוֹת בַּמַּעֲשֵׂה בְּרָאשֵׁית**. שֶׁבִשְׁבִיל הַקְּרִבָּנוֹת נִתְקַיְּמוּ
שְׁמִים וְאַרְצֵי. וְסֻדְרֵי קְרִיאתָן מִפְּרָשׁ בְּמִסְכַּת תְּעֲנִיּוֹת בְּפֶרֶק אַחֲרוֹן : **בְּרָכוֹת**
וּקְלָלוֹת. אִם בְּחֻקֵּי {מא} . לְהוֹדִיעַ שֶׁעַל עֶסְקֵי הַחֲטָא בָּאָה פְּרַעֲנוֹת
לְעוֹלָם, וַיִּחְזְרוּ בַתְּשׁוּבָה וַיִּנְצְלוּ מִצָּרָתָם : **כְּסֻדְרוֹ**. בְּסֻדְרֵי פְּרִשְׁתֵּי הַיּוֹם :
וְאִין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֲשֻׁבוֹן. כְּשֶׁיִּגְיַע יוֹם שֶׁבֶת יִחְזְרוּ וַיִּקְרְאוּ מֵה שֶׁקְּרָאוּ
בְּשַׁנֵּי וּבַחֲמִישֵׁי וּבַשֶּׁבֶת בַּמְּנַחָה : **שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה**. אֶכְלָה מִתְּנִיתֶיךָ
קִאִי, לְלַמֵּד מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לְקָרוֹת בְּכָל הַמוֹעֵד מֵעַנְיָן הַמוֹעֵד : (ר"ע
מברטנורה).

עֵיקַר תּוֹי"ט {לט} בְּנִשְׂיָאִים. דְּהִנּוּ נִמְי חֲנֻכַּת הַמְּזֻבָּח. רַשִׁי. וְעוֹד מִשּׁוּם
שֶׁנֶּשְׁלַם מְלֻאכַת הַמִּשְׁכָּן בְּכִ"ה בְּכֶסֶלּוֹ. טוֹר. וְעוֹד שֶׁכְּשֶׁכָּבְשׁוּ הַחֲשֻׁמוֹנָאִים
לְמוֹקְדוֹנִים מִצְּאוּ הַמְּזֻבָּח מְשֻׁקָּץ, וְסִתְרוּ אוֹתוֹ וּבְנִאוּהוּ מִחֲדָשׁ, וְחִנְכוּ אוֹתוֹ
בְּכִ"ה בְּכֶסֶלּוֹ. בְּסֶפֶר מִכְּבִי : {מ} **בַּתְּעֲנִיּוֹת**. שְׁגוֹזְרִין אוֹתוֹ הַצְּבוּר מִפְּנֵי הַצָּרוֹת
כְּגוֹן בַּצָּרָת כו', אֲבָל בְּשָׂאָר תְּעֲנִיּוֹת קוֹרָא וַיִּחַל. הַרְמַבְּ"ם : {מא} דְּאֵלוֹ שֶׁל
מִשְׁנֵה תוֹרָה מְסַקִּינָן בְּגִמְרָא דְּכִיּוֹן שֶׁהוּ בְּלִשׁוֹן יְחִיד וּמִשְׁנֵה רַבְּנֵי עַלְיוֹ הַשְּׁלוּם
מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן (וּבְרִיחַ הַקֶּדֶשׁ. תוֹסְפוֹת), מִפְּסִיקִין בְּהוֹן : {מב} **אִין מִפְּסִיקִין כו'**.
בְּגִמְרָא, דְּאֲמַר קְרָא (מִשְׁלֵי ג) מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאַס (וְהַמְּפִסִּיק בְּהוֹן מִרְאָה עַצְמוֹ

שְׁקִשָּׁה לוֹ לְקָרוֹת]. אֵי נִמְי לְפִי שְׁאִין בְּרָכָה עַל הַפְּרָעָנוּיֹת, וְכָתַב הַר"ן וְאָלוּ הָיָה מִפְּסִיק הָיָה אוֹתוֹ שְׁבָא לְקָרוֹת חֵיב לְבָרֵךְ עַל הַקְּלָלוֹת, וְאָף עַל גַּב דְּתַנּוּ חֵיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הַרְעָה פְּשָׁם כּו'. הֵהִיא כְּעֵין הַצְּדָקָת דִּין הוּא. אֶלָּא הֵיכִי עֵבִיד, הַקּוֹרָא בְּקָלְלוֹת מִתְחִיל לְפָנֵיהֶם וּמְסִיִּים לְאַחֲרֵיהֶם: **[מג]** קוֹרָא כּו'. וּשְׁנַיִם הָרֵאשׁוֹנִים דְּבַתְעֵנִיֹת קוֹרִין פְּרִשְׁת בְּרָכוֹת. רִש"י: **[מד]** בְּשֵׁנֵי כּו'. לְפִי שְׁקוֹרִין כְּסֻדְרוֹן וְחוֹזְרִין וְקוֹרִין וְאִין עוֹלִין מִן הַחֲשֻׁבוֹן, הַלְכָּךְ תַּנּוּ לְהוּ בְּסוּף. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[מה]** מִצְוָתוֹן כּו'. דְּלָמָּה הַצְּרָךְ לְכָתוֹב כָּאן וַיִּדְבֵּר מִשָּׁה, וְכִי כָּל הַמְצוּוֹת כֻּלָּן לֹא אָמְרוּ מִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל. רִש"י: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם בחנוכה בנשיאים בפורים ויבא עמלק כו': שבת שבתוך חנוכה מפטירין בנרות בזכריה ואם חל יום ראשון מחנוכה ביום שבת שיהו בחנוכה שתי שבתות שבת ראשון מפטירין בנרות דזכריה ושניה בנרות שלמה ואם חל יום פורים בשבת תהיה ההפטרה פקדתי את אשר עשה עמלק וכן אם יחול ר"ח בשבת מפטיר והיה מדי חדש בחדשו ואם יחול ביום ראשון הפטרה מחר חדש וזהו ענין אמרו לכל מפסיקין לראשי חדשים לחנוכה ולפורים וכן לתעניות ולמעמדות מפטירין מענין תעניות ומעמדות לא מענין סדר אותה שבת ובתשעה באב קורין כי תוליד בנים ומפטיר אסוף אסיפם ונהגו העם לקרות בזה הגלות הפטרה קודם תשעה באב מענין התוכחות לא מענין הסדרים וכן אחר תשעה באב מפטיר בנחמות עד השבת שקודם ראש השנה שהיא ההפטרה מענין התשובה וההפטרות שקודם תשעה באב דברי ירמיהו שמעו דבר ה' חזון ישעיהו איכה היתה לזונה ואחר תשעה באב נחמו נחמו ותאמר ציון עניה סוערה אנכי אנכי הוא מנחמכם רני עקרה קומי אורי שוש אשיש שובה ישראל וקורין ברכות וקללות בתעניות לאומרם מוסר ה' בני אל תמאס. ואמר ואינו עולה להם מן החשבון שאינה עולה להם אותה הקריאה שקורין בבי' ובה' לקריאת יום שבת ולא נאמר שיחשבו השלשה שקראו ויקראו ד' ביום שבת ממקום שפסקו בו השלשה לקריאתה וישלימו לחשבון שבעה אלא חוזרין לראש הפרשה כמו שהוא גלוי ומפורסם: (רמב"ם)

פרק ד - משנה א

הקורא את המגלה עומד ויושב {א}. קראה אחד, קראה שנים, יצאו {ב}. מקום שנהגו לברך, ושלל לברך, לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה, קורין שלשה {ד}, אין פותתין ואין מוסיפין עליהו, ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם {ה} בתורה, מברך לפניו ולאחריה {ו}:

ר"ע מברטנורה הקורא את המגלה עומד ויושב. רצה עומד רצה יושב: קראה שנים. ביחד: יצאו. ולא אמרינן שני קולות אין נשמעין כאחד, דכיון דחביבא להו {ג} יהבי דעתיהו: מקום שנהגו לברך. אחריה, יברך. אבל לפניו חייב לברך בכל מקום שלש ברכות, על מקרא מגלה, ושעשה נסים, ושהחנינו. בין בלילה בין ביום. דקריאה של יום עקר, דכתיב (אסתר ט) והימים האלה נזכרים ונעשים. ואיכא למאן דאמר דכיון שברך שהחנינו בלילה לא יברך ביום שהחנינו. והכי מסתברא: ואין מוסיפין עליהו. שלא יקשה לצבור, מפני שהו ימי מלאכה. ושבת במנחה נמי סמוך לחשכה הוא, שהרי כל היום היו רגילים לדרש. ומהאי טעמא נמי אין מפטירין: הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה. המתחיל לקרות בתורה ראשון, מברך לפניו. והאחרון, החותם שהוא המשלים, מברך לאחריה. וכל שאר הקורין בתורה אין מברכין לא לפניו ולא לאחריה {ז}. והאידינא נהיגי עלמא דכלהו מברכין לפניו ולאחריה, גזרה משום הנכנסים ולא שמעו הראשון שברך לפניו ויאמרו אין ברכה בתורה לפניו, ומשום היוצאים ולא שמעו החותם מברך לאחריה והראשונים לא ברכו, ויאמרו אין ברכה בתורה לאחריה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} ויושב. מה שאין כן בתורה, דאמר קרא (דברים ה) ואתה פה עמד עמדי, כביכול אף הקדוש ברוך בעמידה, והקורא ומשמיעה הוא כדרך הקדוש ברוך הוא שהשמיע התורה: {ב} יצאו. הקוראין והשומעין מפי הקוראין: {ג} דחדשה היא לו. והלכך תנא בגמרא מה שאין כן בתורה שלא יהא קורא אלא אחד: {ד} שלשה. כנגד תורה נביאים וכתובים. אי נמי כנגד

כְּהִנִּים לְוֵיִים וַיִּשְׂרְאֲלִים הָרְאוּיִין לְקָרוֹת בָּהּ. הַרְיִין: {ה} וְהַחֹתִים. נִרְאָה לִי דְמִשּׁוּם כֶּךָ נִהְיִי עֲלֵמָא לְמִקְרִי אָדָם חָשׁוּב בְּאַחֲרוֹנָה, כְּדִי שֶׁהוּא יִזְכֶּה בְּבִרְכָה אַחֲרוֹנָה. וְאִף עַל גַּב דְּהַאֲיִדְנָא פְּלִהוּ מְבָרְכִין, מְכַל מְקוּם לְפִי תַקְנָה הַקְדוּמָה לֹא בִרְדֵי לְאַחֲרוֹנָה אֶלָּא הַחֹתִים שֶׁהוּא אַחֲרוֹן. וְעַיִן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {ו} וְלֹא־אֲחֵרִיהָ. וְלֹא תִלְיָא בְּמִנְהֵג כְּמוֹ בְּמַגְלָה, אֶלָּא חַיֵּב הוּא לְבִרְדֵי. הַרְיִין: {ז} מִשּׁוּם דְּקָרִיאת הַתּוֹרָה חֲשִׁיבָא חֲדָא מְצוּנָה, וְכִלְהוּ הוּוּ כְּחַד גְּבָרָא. הַרְיִין: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם הקורא את המגילה עומד ויושב כו': אמרו מקום שנהגו לברך יברך רוצה לומר אחר קריאת המגילה אבל לפנייה על כל פנים צריך לברך לפי שהוא מצוה והעיקר אצלנו כל המצות כולם מברך עליהם עובר לעשייתם ויברך לפנייה שלש ברכות על מקרא מגלה ושעשה נסים ושהחיינו ואחריה נהגו לברך הרב את ריבנו. וזכור אלו הדברים והוא שלא יקראו על ראש הצבור פחות מג' בני אדם ולא יקרא אדם אחד בספר פחות מג' פסוקים ולפיכך אם קראו י"ג פסוקים יקרא האחד מהם ד' פסוקים ולא יתחיל בפרשה פחות מג' פסוקים ואז יהיה ראוי לו שיפסיק הקריאה וירד ולא יניח מן הפרשה פחות מן ג' פסוקים ואז יהיה מותר לו להפסיק. כל אלו הם עקרים בקריאה על ראש בני אדם. והמתחיל לקרות בס"ת הוא חייב לברך אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וחותם נותן התורה והקורא אחרון שהוא משלים יברך לאחריו אשר נתן לנו תורתו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו וחותם נותן התורה. ומה שסדרנו שבזמן הזה יברך כל אחד ואחד לפנייה ולאחריה מפני הנכנסים בבהכ"נ שלא ראו אותו שבירך תחלה וכשרואין איש אחד שעולה וקורא בלא ברכה יחשבו כי הקורא בתורה אינו צריך ברכה לפנייה וכמו כן הנמצאים בבהכ"נ שראו הראשון שירד ולא בירך ויצאו ולא ראו אחרון שבירך לאחריה יחשבו כי אין צריך לברך אחר קה"ת: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, קוֹרִין אֲרַבְעָה {ח}, אִין פּוֹחֲתִין מֵהוּ וְאִין מוֹסִיפִין עֲלֵיהוּ, וְאִין מִפְטִירִין בְּנִבְיָא. הַפּוֹתֵחַ {י} וְהַחֹתֵם בְּתוֹרָה, מְבָרְדֵי לְפָנֶיהָ וְלֹא־אֲחֵרִיהָ. זֶה הַכֶּלֶל {יא}, כָּל שֵׁישׁ

בו מוֹסָף וְאִינוּ יוֹם טוֹב, קוֹרִין אֲרַבְעָה. בְּיוֹם טוֹב, חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֵׁשָׁה. בְּשַׁבָּת, שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהוֹן, אֲבָל מוֹסִיפִין **{יב}** עֲלֵיהוֹן, וּמַפְטִירִין בְּנִבְיָא. הַפּוֹתַח וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבַרְךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ :

ר"ע מברטנורה וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן. דְּבִרְאֵשִׁי חֲדָשִׁים וּבְחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד נִמְי אֵיכָא בְטוֹל מְלָאכָה, דְּמְלָאכַת דְּבַר הָאֲבָד מִתְּרַת **{ט}** : בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה. דְּכָל דְּטָפִי לִיה מְלֵתָא מַחְבְּרִיה, טָפִי לִיה גְּבָרָא. הַלְכָךְ בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְמוֹעֵד דְּאֵיכָא קָרְבַן מוֹסָף קוֹרִין אֲרַבְעָה. יוֹם טוֹב דְּאֵיכָא בְטוֹל מְלָאכָה קוֹרִין חֲמִשָּׁה. וְיוֹם הַכַּפּוּרִים דְּעָנוּשׁ כְּרַת קוֹרִין שֵׁשָׁה. שַׁבַּת דְּחַיִּיב סְקִילָה קוֹרִין שִׁבְעָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** אֲרַבְעָה. וּלְפִי שְׁלֵא יִפְחַת לְכָל אֶחָד מִשְׁלֵשָׁה פְּסוּקִים כְּדַתְנָן לְקַמּוֹן, מְשׁוּם הֵכִי מִתְחִיל מִפְּרִשְׁת צוֹ שְׁגָם הִיא סְדֵרָה שֶׁל יוֹם, שְׁהָרִי מִקְרִיבִין תְּמִידִין בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ. וְאֵין מְדַלְגִין וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת (כְּדָרְךְ שְׁמַדְלָגִין בַּתְּעֻנִיּוֹת הַיּוֹחֵל), שְׁהָרִי לְפַעֲמִים שֶׁהוּא בָּא בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ. הָרִ"ן : **{ט}** וּבְרֵאשׁ חֲדָשׁ הַנְּשִׁים אֵינָן עוֹשׂוֹת מְלָאכָה כּוֹי וְלֹא חֲמִיר מִחַל הַמוֹעֵד דְּאֶסּוּר לְכָל. וּמְסִים רַשִׁי וְאֵין מַפְטִיר בְּנִבְיָא מֵהָאֵי טַעֲמָא גּוֹפִיָה. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : **{י}** הַפּוֹתַח כּוֹי. מְשׁוּם הֵכִי הָדַר תְּנִי לֵה הֵכָא וְכוּן לְקַמּוֹן, דְּהוּוּ סְלֵקָא דְּעֵתְךָ דְּכָל דְּטָפִי מְלֵתָא מַחְבְּרִיה מְבַרְךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, מְשׁוּם הֵכִי אֶצְטְרִיךְ לְמַתְנִי לְכַלְהוֹ. תּוֹסְפּוֹת : **{יא}** זֶה הַכָּלֵל. סִימָנָא בְּעֵלְמָא יְהִיב, דְּלֹא תִימָא יוֹם טוֹב וְחַל הַמוֹעֵד כִּי הָדַדִּי נִינְהוּ, אֶלָּא נִקֵּט הָאֵי כָּלְלָא בְּיַדְךָ כָּל דְּטָפִי לִיה מְלֵתָא מַחְבְּרִיה טָפִי לִיה גְּבָרָא. גְּמָרָא : **{יב}** מוֹסִיפִין כּוֹי. אֶכְלְהוּ קָאֵי, דְּכִיּוֹן שְׁאֶסּוּרִין בְּמְלָאכָה מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן, דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ מְשׁוּם בְטוֹל מְלָאכָה. וְאַחֲרִים מְפָרְשִׁים דְּנֵהִי דְּאֵין פּוֹחֲתִין קָאֵי אֶכְלְהוּ, אֲבָל מוֹסִיפִין אֲשַׁבַּת קָאֵי בְּלַחוּד. הָרִ"ן. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בְּרֵאשֵׁי הַדָּשִׁים וּבְחוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבַּעַה כּוֹי : אִמְרוּ זֶה הַכָּלֵל סִימָן בְּעֵלְמָא לְפִי שְׁאֵין לָנוּ יוֹם שִׁישׁ בּוֹ מוֹסָף וְאִינוּ י"ט אֵלָּא מָה שְׁנֹזְכֵר וְכָל זֶה מְבֹאֵר וְאִמֵּת. וּבְכ"מ שִׁיאִמֵּר מְבַרְךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ רּוֹצֵה לּוֹמֵר עַל דְּרַךְ הַחַיִּיב כְּמוֹ שְׁבֵארְנוּ : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

אין פורסין את שמע, ואין עוברין לפני התבה, ואין נושאים את כפיהם **[יז]**, ואין קורין **[יח]** בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים **[כ]** ותנחומי אבלים וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם, פחות מעשרה. ובקרקעות, תשעה וכהן. ואדם, פיוצא בהן :

ר"ע מברטנורה אין פורסין על שמע. עשרה **[יג]** שבאו לבית הכנסת אחר שקראו צבור את שמע, עומד אחד ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה **[יד]** שלפני קריאת שמע. פורסין, לשון פרוסה, כלומר חצי דבר, משתי ברכות שלפני קריאת שמע אומר ברכה אחת: **ואין עוברין לפני התבה**. שליח צבור **[טו]**: **ואין נושאים כפיהן**. לברך ברכת כהנים: **ואין קורין בתורה**. בצבור. וכל הני אין נעשים בפחות מעשרה, דכתיב (ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל, כל דבר שבקדשה לא יהא בפחות מעשרה, כתיב הלא בתוך בני ישראל, וכתיב התם (במדבר טו) הבודלו מתוך העדה הזאת, מה להלן עשרה, שאין עדה פחותה מעשרה **[יח]**, אף כאן עשרה: **ואין עושין מעמד ומושב**. למת, כשנושאים את המת לקברו היו יושבים שבע פעמים לכבוד המת **[יט]**, ואומרים על כל פרק ופרק של הספד עמדו יקרים עמדו, שבו יקרים שבו. ובבציר מעשרה לאו ארח ארעא: **ברכת אבלים**. ברכת רחבה. שהיו אומרים ברכה כנגד אבלים, וברכה כנגד המנחמים כו', כדמפרש בפרק קמא דכתבות **[יג]**: **ותנחומי אבלים**. עומדים בשורה כשחוזרין מן הקבר ומנחמין את האבלים, ואין שורה פחותה מעשרה: **וברכת חתנים**. שבע ברכות שאומרים לחתן: **ואין מזמנין**. כיון דבעי למימר נברך אלהינו, בציר מעשרה לאו ארח ארעא: **והקרקעות**. של הקדש, הבא לפדותן צריך עשרה ואחד מהן כהן, דעשרה כהני **[כא]** כתובים בפרשת הקדשות, שלשה בערכין ושלשה בבהמה וארבעה בקרקעות: **ואדם פיוצא בהן**. אם אמר דמי עלי, שמין אותו כעבד **[כב]**, ועבד אתקש לקרקעות, דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לבניכם **[כג]**. וכי היכי דבקרקעות בעינן עשרה וחד מניחו כהן, הכי נמי באדם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** שהתפללו כל אחד בפני עצמו. הר"ן: **[יד]** מפני קדשה שבה, שאינם רשאים לאמרה ביחיד. ויש אומרים דיחיד רשאי לאמרה, שאינה

אֵלָא סְפוּר הָאֵיךְ הַמְלָאכִים מְקַדְיָשִׁים כּוֹי, וְהָכָא הִינּוּ טַעְמָא דְכִיּוֹן שְׁהַשְׁלִיחַ צְבוּר אוֹמַר בְּרָכוּ עַל כָּל פְּנִים צָרִיכִין לְבָרַךְ שׁוּם בְּרָכָה, שְׁאִם לֹא כֹן הָיוּ נִרְאִים כְּאֵלוּ הֵם כּוֹפְרִים חֵס וְשְׁלוֹם שְׁאוּמַר לָהֶם לְבָרַךְ וְאִינֶם חֲפָצִים, וְלִכְךָ אוֹמְרִים בְּרָכָה רֵאשׁוּנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב טַעַם מְנַהֲגֵנוּ: **[טו]** לְכַאוּרָה מִכָּאן רֵאשׁוּנָה לְדַסְבִּירָא לִיהַ דְּבִקְדָּשָׁה דְּבִיּוֹצֵר אוֹר יְחִיד רֵשָׁאִי לְאֻמְרָה, וְלִכְךָ אֲשַׁמְעִינָן דְּבִשְׁמִנָה עֲשָׂרָה דְּבִלְשׁוֹן נִקְדָּשׁ בְּפָחוֹת מִעֲשָׂרָה לֹא. וְהָרִ"ן פֶּרֶשׁ בְּדֶרֶךְ אַחֵר. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טז]** אֵת כְּפִיָּהֶם. דְּכִתִּיב וַיִּשָּׂא אֶהָרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם, וְכִתִּיב כֹּה תִבְרָכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲשָׂרָה מִשְׁמַע, כְּדִלְפִינָן מִוִּנְקַדְשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִיָּהוּ הֵנִי כְּלָהוּ אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא נִינְהוּ, דְּסִדְר תְּפִלָּה גּוּפָא מְדַרְבְּנָן. הָרִ"ן: **[יז]** קוּרִין כּוֹי מִפְּטִירִין כּוֹי. דְּתַקְנִתָּא דְּרַבְּנָן הוּא, וְלֹא תַקְנֵנוּ אֵלָא בְּצַבוּר. הָרִ"ן. וְזֶה שְׁכַתְּבַ דְּרַבְּנָן הִינּוּ שְׁאִינָן מְדַבְּרֵי תוֹרָה שְׁבַכְתְּבַ, אֲבָל יֵשׁ מִהֶן שֶׁהוּא תַקְנִתָּא דְּמִשְׁה רַבְּנָן עָלָיו הַשְׁלוֹם: **[יח]** שְׁנַאֲמַר גְּבִי מְרַגְלִים עַד מְתִי לַעֲדָה הָרַעָה הַזֹּאת, שְׁהָיוּ שְׁנַיִם עֲשָׂר, וַיִּצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. גְּמָרָא: **[יט]** וְהָרוּצָה לְסַפְדוּ יִסְפְּדוּ. רִשְׁ"י. וְהָרִשְׁבִ"ם כְּתִיב לְנַחֵם אֲבֵלִים אוֹ לְהַרְבּוֹת צַעַר בְּכִי וְלַתֵּת אֵל לְבוֹ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה כּוֹי: **[כ]** בְּרַפְּת אֲבֵלִים. בְּגְמָרָא בְּרַפְּת אֲבֵלִים בְּעֲשָׂרָה וְאִין אֲבֵלִים מִן הַמְּנִין. בְּרַפְּת חֲתָנִים בְּעֲשָׂרָה וְחֲתָנִים מִן הַמְּנִין: **[כא]** וְלַכְּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזְתּוֹ לֹא מְנִינָן, דְּלֹא בְּשׁוּמָא כְּתִיב. אֵלָא וְהָעֲרִיךְ הַכְּהֵן, כְּעָרְכָךְ הַכְּהֵן כּוֹי וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן. רִשְׁ"י: **[כב]** כְּמָה הוּא יָפָה לְמַכַּר בְּשׁוּק, וּרְצוֹנוֹ לִוְמַר עֶבֶד עֲבָרִי, דְּזֶה הוּא שְׁוֶה לְהַמְכַּר: **[כג]** לְרִשֵׁת אֲחֻזָּה. גְּמָרָא. וְהַקְּשׁוּ בְּתוֹסְפוֹת דְּקָרָא בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי כְּתִיב, וּמְנַלְן דְּעֶבֶד עֲבָרִי אֲתַקְּשׁ: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה כו': אמר השם ונקדשתי בתוך בני ישראל. ובאה הקבלה כל דבר שבקדושה לא יהיה פחות מעשרה. ופורסין על שמע היא הפריסה וההצעה שהיא קידם קריאת שמע רוצה. לומר שיסדר אדם אחד יוצר ואהבה. ועוברין לפני התיבה הוא שיתמנה אחד להתפלל בקהל. ומעמד ומושב הוא כשהיו מתקבצים בני אדם ללוות את המת ובאין לסופדו שהיה אדם אחד ספדן ואומר להם בפרק מפרקי ההספד עמדו יקרים עמדו שבו יקרים שבו ואין מטריחין כל זה הטורח אא"כ היו עשרה או יותר. וכשיאמר אדם ערכי עלי והערכים פסוקים וידועים הם כבר בלשון התורה ואין לו לזה המעריך מה שיתן אלא אחוזתו הכהן הממונה על ההקדשות יקח מאותה אחוזה דמי הערך שנתחייב בו לפני עשרה מישראל ואחד מהם כהן שיסכימו כולם שזו שוה זה הערך ואז ירד לתוכה וכן כשאמר דמי ערכי עלי שהוא חייב במה שישומו אותו כעבד הנמכר בשוק ויתן דמיו כמו שיתבאר בערכין ג"כ צריך זה שישומו אותו י בני אדם ואחד מהם כהן ויתן כפי שומתן וזה ענין באמרם ואדם כיוצא בהם ענינו כקרקעות וזה שאמרו תשעה וכהן אינו תנאי אבל הוא רשות כי אם הם ט' מישראל דיו לפי שפרשת ערכים נשנית בה מלת כהן י פעמים ובאה הקבלה כי כהן אחד בלבד יספיק לנו וכל מה שנשנה כהן הוא רבוי אחר רבוי למעט ואפילו ישראל: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

הקורא בתורה לא יפחת משלשה פסוקים {כד}. לא יקרא למתרגמן {כה} יותר מפסוק אחד, ובנביא שלשה. היו שלשתן שלש פרשיות, קורין אחד אחד. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה {כו}. ועד כמה הוא מדלג, עד כדי שלא יפסק המתרגמן:

ר"ע מברטנורה ולא יקרא למתרגמן יותר מפסוק אחד. שלא יטעה המתרגמן, שמתרגם על פה: ובנביא שלשה. אם ירצה. ולא אכפת לן אם יטעה, דלא נפקא לן הוראה מניהו: ואם שלשתן שלש פרשיות. כגון כי כה אמר ה' חנם נמכרתם, כי כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה, ועתה מה לי פה נאם ה', הם שלש פרשיות בשלשה מקראות רצופים: מדלגין בנביא. מפרשה לפרשה, ואפלו מענין לענין: ואין מדלגין בתורה. בשני ענינים. אבל בענין אחד מדלגין, כמו שהיה כהן גדול קורא ביום הכפורים פרשת אחרי מות, ומדלג וקורא אך בעשור: עד שלא יפסיק התרגמן. המדלג בין בתורה בענין אחד, בין בנביא ואפלו בשני ענינים, לא ישהא אלא בכדי שישלים המתרגמן לתרגם {כז} מה שהוא צריך לתרגם, שאין כבוד לצבור לעמוד שם בשתיקה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} משלשה פסוקים. כנגד תורה נביאים וכתובים: {כה} למתרגמן. מימות עזרא נהגו שיהא שם תרגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה, כדי שיבינו ענין הדברים. הרמב"ם. ונפקא ליה מגמרא דסוטה ויקראו בספר זה מקרא, מפרש זה תרגום. כסף משנה: {כו} בתורה. שהשומע את הקופץ ממקום למקום אין לבו מישב לשמע. רש"י: {כז} הרמב"ם. והראב"ד כתב דלשון המשנה אינו כן, דלדבריו הנה ליה למימר עד כדי שיפסק התרגמן. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים כו': אם היו שלשתן ג' פרשיות כמו הפרשה שבישעיה (נ"ב) כה אמר ה' חנם. כה אמר ה' אלהים מצרים. ועתה מה לי פה וגו'. כמו אלו הג' פסוקים לא יקראם כולם לתורגמן ואח"כ יתרגם אבל קורא אותם אחד אחד ואין מדלגין בתורה

בשני ענינים אבל בענין אחד כמו באחרי מות ואך בעשור לחדש מדלגין
ובנביאים אפילו מענין לענין והתנאי בשניהם שלא ישהה אלא כדי שישלים
התורגמן לתרגם הפסוק שהיא מתרגם או הגי' פסוקים אם הוא מתרגם
בנביא: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

המפטיר בנביא, הוא פורס על שמע, והוא
עובר לפני התבה, והוא נושא את כפיו. ואם
היה קטן, אביו או רבו **ו** עוברין **לא** על ידו:

ר"ע מברטנורה המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא **כח**, תקנו
חכמים שיהא הוא פורס על שמע ברבים: והוא עובר לפני התבה.
להוציא את הרבים בקדשת השם בתפלה, הואיל וממציא את עצמו
להפטיר דהוי דבר שאינו כבודו **כט**, תקנו לו את זו לכבודו: ואם היה
קטן. שאינו יכול לעבר לפני התבה, ולא לפרס על שמע: אביו או רבו.
עוברים לפני התבה: על ידו. בשבילו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט כח כלומר מי שעתיד להפטיר, דמסתמא פריסת שמע קדם
שקורא בתורה הוא, שכל מי שירצה לבא לבית הכנסת כבר בא לו. ותדע
דמהאי טעמא האידנא אין פורסין כלל ביום שיש בו הפטרה, לפי שכבר באו
הכל: **כט** דלא חשבי ליה עלמא לקרא, משום דאיתא אפלו בקטן. הר"ן:
ו אביו או רבו כו'. ויהיה קאלו הוא עצמו מפטיר בנביא, כיון שהוא
תלמידו או בנו והכל שוה. הרמב"ם: **לא** עוברין. פורסין את שמע ועוברין
לפני התבה. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפטיר בנביא הוא פורס על שמע כו': משום כבוד עצמו תקנו לו
חכמים זה מאחר שהוא ממציא עצמו להפטיר ראוי הוא שיעשו על ידיו אלו
המעשים המשובחים וכשהמפטיר בנביא קטן שאי אפשר לו לעבור לפני
התיבה עד שיתמלא זקנו אביו או רבו יורדין במקומו לאלו הדברים ויהיה
כאלו הוא עצמו מפטיר בנביא כיון שהוא תלמידו או בנו והכל שוה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמִתְרַגֵּם, אָבֵל אֵינוֹ פּוֹרֵס
עַל שְׁמֵעַ, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לְפָנָי הַתִּיבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא
אֶת כַּפָּיו. פּוֹחַח **[לב]** פּוֹרֵס אֶת שְׁמֵעַ וּמִתְרַגֵּם,
אָבֵל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹבֵר לְפָנָי הַתִּבָּה
וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. סוּמָא **[לג]** פּוֹרֵס אֶת שְׁמֵעַ
וּמִתְרַגֵּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁלֹּא רָאָה
מְאוּרוֹת מִיָּמָיו, אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמֵעַ:

ר"ע מברטנורה קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה. וְיֵשׁ מִן הַגְּאוֹנִים שֶׁאָמְרוּ דִּנְקָא
מִשְׁלִישֵׁי וְאֵילָף: אָבֵל אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמֵעַ. לְפִי שֶׁהוּא בָּא לְהוֹצִיא אֶת
הַרְבֵּים יְדֵי חוּבְתָן, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ חַיֵּב בַּדְּבָר אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הַרְבֵּים יְדֵי
חוּבְתָן: וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. אִם הוּא כֹהֵן, שְׂאִין כְּבוֹד לְצַבּוֹר שִׁיְהִיו
כְּפוּפִין לְבִרְכָתוֹ: פּוֹחַח. בְּגִדְיוֹ קְרוּעִים וְזִרְעוֹתָיו נִרְאִים מִבְּחוּץ. עָרֵם
וְיַחֵף, מִתְרַגְּמִין פּוֹחַח וְיַחֵף: פּוֹרֵס עַל שְׁמֵעַ. שֶׁהָרִי הוּא מְחַיֵּב בַּדְּבָר:
אָבֵל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה. מִפְּנֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה. וְכֹן לְפָנָי הַתִּבָּה וְכֹן לְנִשְׂיַאת
כַּפָּיִם, מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר הוּא לְצַבּוֹר: סוּמָא פּוֹרֵס עַל שְׁמֵעַ. שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ
רוֹאֵה מְאוּרוֹת יֵשׁ לוֹ הַנָּאָה מִן הַמְּאוּרוֹת, שֶׁבִּנְי אָדָם רוֹאִין אוֹתוֹ
וּמְצִילִין אוֹתוֹ מִן הַמְּכַשׁוּלִים: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כֹּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה
מְאוּרוֹת מִיָּמָיו לֹא יִפְרֹס. שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ הַנָּאָה מֵהֵם לְעוֹלָם. וְאִין הִלְכָה
כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[לב]** פּוֹחַח כּוֹי. שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹבְרִין לְפָנָי הַתִּבָּה בְּפְרִיסַת שְׁמֵעַ. וְכֹן
רְשָׁאֵי לְתַרְגֵּם דְּתַרְגוּם לָאוּ חֲשִׁיבוּתָא, כְּלִי הָאֵי, דְּקָטָן מִתְרַגֵּם. הַר"ן: **[לג]**
סוּמָא כּוֹי. אֵף עַל פִּי שֶׁבְּכֻלָּהּ שֶׁל הַפְּרִיסָה הִיא בְּרִכַּת הַמְּאוּרוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב
הַר"ב לְעִיל בְּמִשְׁנֵה ג': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמִתְרַגֵּם כּוֹי: קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה אִמֵּר אֶחָד מִן
הַגְּאוֹנִים הָאֲחֵרוֹנִים כִּי זֶה אַחַר הַשְּׁלִישִׁי. וּפּוֹחַח הוּא שִׁיְהִיה הַבְּגַד שְׁעָלוֹ
נִקְרַע הַעֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁכָּתַפּוֹ וּלְבוֹ נִרְאִין עֲרוֹמִין דְּמִתְרַגְּמִין עֲרוֹם וְיַחֵף
פּוֹחַח וְיַחֵף. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּאִמְרוֹ כִּי מִי שֶׁלֹּא רָאָה מְאוּרוֹת מִיָּמָיו לֹא

יפרוס על שמע שאעי"פ שלא נהנה מאורם שיראה נהנה מפעולתם בעולם
ר"ל הפעולות הבאים מאורם בעוה"ז : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

כהן שיש בידיו מומין **[לד]**, לא ישא את כפיו.
רבי יהודה אומר, אף מי שהיו ידיו צבועות
אסטיס **[לו]** ופואה, לא ישא את כפיו, מפני
שהעם מסתכלין בו **[לז]** :

ר"ע מברטנורה כהן שיש בידיו מומין. וכן בפניו או ברגליו : לא ישא את
כפיו. שאין הכהנים רשאים לעלות בסנדליהן לדוכן **[לה]**, ואם יש מומין
ברגליו יסתכלו בו, ומתוך כך יבאו להסתכל בידיו, והמסתכל בכהנים
כשנושאים כפיהן עיניו כהות, [הגיגה ט"ז ע"א], לפי שהשכינה שורה בין
ידיהם : אסטיס. צבעו דומה לתכלת : פואה. שרשים אדמים שצובעים
בהם אדם. ומסיק בגמרא שאם היה דש בעירו, כלומר רגיל עמהם
וכלם יודעים במומין שיש בו או בצבע שבידיו, או שרב אנשי העיר
מלאכתו בכך, מתר, דשוב אין מסתכלים בו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[לד]** מומין. כגון שהן בזהקניות או עקמות או עקושות. גמרא.
ופרוש בזהקניות מלשון בהק דקרא, ועקמות פרש רש"י כפופות, ועקושות
לצדדיהן. רש"י. והר"ן פרש עקמות שנתעקמה ידו אחרנית, ועקושות
שאינו יכול לחלק אצבעותיו : **[לה]** שכן תקן רבן יוחנן בן זכאי, וטעמא
בגמרא במסכת סוטה [דף מ], דלמא אפסיק ליה רצועה ואזיל ליה למקשר,
ויאמרו דלהכי אזיל ליה שהוא בן גרושה או בן חלוצה : **[לו]** אסטיס. וכן
כל דבר שצובע הידים. הרמב"ם : **[לז]** מסתכלין. נראה לי דקאי אפלה
מתניתין, דהא טעמא דתנא קמא נמי משום הכי הוא כמו שכתב הר"ב, ולא
פליגי אלא דתנא קמא אמר מומין ורבי יהודה אמר צבע : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כהן שיש בידו כו' : ואסטיס צבע כדמות תכלת ובערבי פליג. ופואה
שרשים דקים אדומים שצובעין בהם אודם ובערבי פו"ה. וכמו כן כל דבר
שצובע הידים. אמנם אם היו רוב בני אותה העיר צובעי ידים מפני

שמתעסקים באותו צבע מותר לו לישא את כפיו שהרי נסתלק טעם מפני שהעם מסתכלין בו : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

האומר איני עובר לפני התבה בצבועין, אף בלבנים לא יעבר. בסנדל {לח} איני עובר, אף יחף לא יעבר. העושה תפלתו עגלה, סכנה ואין בה מצוה. נתנה על מצחו או על פס ידו, הרי זו דרך המינות. צפן זהב, ונתנה על בית אנקלי שלו, הרי זו דרך החיצונים :

ר"ע מברטנורה אף בלבנים לא יעבר. הישינן שפא מינות נזרקה בו, דעובדי עבודה זרה מקפידין בכך: העושה תפלין שבראשו עגלות. פאגוז או פביצה: סכנה. שלא תפנס בראשו {לט}: ואין בה מצוה. דתפלין מרבעות הלכה למשה מסיני: הרי זה דרך מינות. שבוזים דברי חכמים והולכים אחר משמעות המקרא, ואומרים בין עיניך ממש, על ידך ממש. וחכמים למדו בגזרה שוה {מ} בין עיניך, במקום שער שבראש, מקום שמחו של תינוק רופס {מא}. על ידך, בגבה היד, קברת {מב} בראש הזרוע, שתהא כנגד הלב: צפן זהב וכו'. והכתוב אומר (שמות יג) למען תהיה תורת ה' בפיה, מן המתת בפיה, שיהא הכל מעור בהמה טהורה ולא מזהב: ונתנה על בית אנקלי. על בית יד {מג} המלבוש מבחוץ. והכתוב אומר לך לאות, ולא לאחרים לאות: הרי זה דרך החיצונים. בני אדם ההולכים אחר דעתם {מד} חוץ מדעת החכמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לח} בסנדל. שדרך אפיקורסים היה להקפיד בכך, ומשום הכי אף יחף לא יעבר. אי נמי כיון שאין דרכן של ישראל להקפיד חוששין שפא הרהורים של שטות עלו בלבם ונזרקה בו אפיקורסיות. הר"ן: {לט} זו לשון הערוף, פעמים שנופל על פניו ברחום וחננו וירצצו את מחו. ורש"י כתב סכנה שיכנס בפתח ויכה ראשו באסקפה שלא יכנסו התפלין בראשו: {מ}

מנחות דף ל"ז: **[מא]** בְּרִיתָא שָׁם. וְהַמְכֹּון שְׁמַבִּין עֵינֵיךָ, מְקוֹם הַתְּחִלַּת הַשְּׁעָר, בְּכָל מְקוֹם שְׁמֹחַ שֶׁל תִּינוּק רוֹפֵס הוּא מְקוֹם תְּפִלִּין. וּפְרוּשׁ רוֹפֵס מְתַרְבֵּץ. וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא מְלֻשׁוֹן הַתְּרַפֵּס וְרֵהַב רַעִיף [מְשַׁלֵּו], שְׁעֲנִינֹו הַהֲכַנְעָה וְהַרְכִּיכוֹת בְּדַבְרִים רַבִּים: **[מב]** פְּרוּשׁ לְשׁוֹן קְבוּצַת בְּשָׂר, כְּמוֹ [בְּבֹא בְּתָרָא ה.]. קְבוּרָא דְאַהֲיֵנִי. תּוֹסְפוֹת: **[מג]** וְעַבְדֵי הָכִי מְשׁוּם דְכְּתִיב לְאוֹת עַל זְדָף, וְכִיּוֹן שֶׁהֵם לְאוֹת סְבוּרִין הֵן שְׂרָאוּי שְׂיָרְאוּ לְכָל, וְלֹא דְרָשׁוּ וְהִיוּ לָף כּוֹי. וּמְשׁוּם הָכִי לֹא פִרְשׁ אֱלָא בֵּית יָד, דְּאֵלוּ בְּשָׁל רֹאשׁ אֲדַרְבָּה כְּתִיב [דְּבָרִים כח] וְרֹאוּ כִי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ, וְאָמְרוּ זֹו תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. הֲר"ן: **[מד]** וְזֶה לְשׁוֹן הֲר"ן, קְרוֹב לְאַפִּיקוֹרֵס הוּא, אֲבָל אֲפִיקוֹרֵס גָּמוֹר לֹא הוּי, דְּהָא לֹא עָקַר גְּזָרָה שְׁוֹה, דְּהָא מְנִיחָה בְּמְקוֹם הַקְּבֻרָת: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין כו': על מצחו או על פס ידו פיי שישים של ראש על מצחו או של יד על פס ידו ה"ז דרך טועים לפי שהוא הולך אחר לשון התורה ממש לפי דעתו. על בית אונקלי שיתלה אותם על זרועו או כתפו או שיתן אותה בחיקו. והחיצונים הם הכופרים בתורה בכל ואינם מאמינים ממנה לא תורה שבכתב ולא תורה שבע"פ. ואין ראוי לומר יברכוך טובים לפי שהשם יתברך מברכים אותו טובים ורעים כמו שכתוב מי לא יראך מלך הגוים. ועל קן צפור יגיעו רחמיך לפי שהטעם אינו צד רחמניות מהשם יתברך באומרו לא תקח האם על הבנים אבל היא גזרת הכתוב. ועל טוב יזכר שמך מפני ששמו נזכר על טוב ועל רע כמו שאמרו מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. ואם אמר מודים מודים משתקין אותו מפני שנראה כאלו ההודאה לשתי רשויות וההודאה אינה אלא לאחד והמכנה בעריות הוא שיכנה וישים כנוי הנסתר במקום כינוי הנוכח ויאמר במקום אביך ואמך ואחותך אביו ואמו ואחותו. ואם תרגם מזרעך לא תתן להעביר למולך ומזרעך לא תתן לארמיותא הנה הפך הלשון ממשמעותו בכל וכוונת הפסוק לשם איסור עבודת המולך: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ט

האומר יברכוך טובים, הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמיך, ועל טוב יזכר שמך, מודים מודים, משתקין אותו. המכנה בעריות, משתקין אותו **[מה]**. האומר **[מו]**,

וּמִזְרַעַךְ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ (ויקרא יח), וּמִזְרַעַךְ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא בְּאַרְמְיֹתָא, מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ בְּנִזְיָפָה :

ר"ע מברטנורה יְבָרְכוּךָ טוֹבִים הָרִי זֶה דָּרְךָ מִיָּנוּת. שְׂצָרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְצַרְרָא עִמָּהֶם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַגְדַּת תַּעֲנִיּוֹתֵיהֶם, שֶׁהָרִי חֲלַבְנָה רִיחָה רַע וּמְנַאָּה הַפְּתוּב עִם סִמְמָנֵי הַקְּטָרֶת: **עַל קֵן צְפוּר יִגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ.** כְּמוֹ שֶׁהִגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ עַל קֵן צְפוּר וְגִזְרֶת לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבְּנִים (דְּבָרִים כב), כֵּן חוֹס וְרַחֵם עָלֵינוּ. מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ, שְׁעוֹשֶׂה מִצְוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמִים, וְהֵם אֵינָן אֶלָּא גִזְרוֹת: **וְעַל טוֹב יִזְכֵּר שְׁמֶךָ.** עַל טוֹבֶתְךָ נוֹדָה לְךָ. מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ, שְׁאֵנוּ חַיָּבִים לְבָרְךָ עַל הַרְעָה כְּשֵׁם שֶׁמְבָרְכִין עַל הַטוֹבָה: **מוֹדִים מוֹדִים.** דְּמַחֲזִי כְּשִׁתִּי רְשִׁיטוֹת, כְּמוֹדָה וּמְקַבֵּל עָלָיו שְׁנֵי אֱלֹהוֹת: **הַמְכַנֶּה בְּעֵרִיּוֹת.** שְׂדוֹרֵשׁ פְּרָשָׁה שֶׁל עֵרִיּוֹת בְּלִשׁוֹן כְּנוּי, שְׂאוּמֵר דְּלֹא בְּעֵרִיּוֹת מִמֶּשׁ דְּבַר הַפְּתוּב אֶלָּא שֶׁלֹּא יִגְלֶה קִלּוֹן אָבִיו וְקִלּוֹן אִמּוֹ בְּרַבִּים: **וּמִזְרַעַךְ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא בְּאַרְמְיֹתָא.** לֹא תִבֵּא עַל הַגּוֹיָה וְתוֹלִיד בֵּין לְעַבּוּדָה זָרָה: **מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ בְּנִזְיָפָה.** שְׁעוֹקֵר הַפְּתוּב מִמִּשְׁמַעוֹתָיו, וְנוֹתֵן כְּרַת לְבָא עַל הַגּוֹיָה, וּמְחַיְבֵו חֲטָאת עַל הַשּׁוּגֵג: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {מה} מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְגַלֶּה פְּנִים בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא כְּהַלְכָה. הַר"ן: {מו} **הַאֲוֵמֵר.** וְלַעֲלֵל תְּנִי הַמְכַנֶּה, מְשׁוּם דְּלַעֲלֵל כָּלֵל לְכָל הַעֲרִיּוֹת בְּהַדְדֵי וְלֹא רָצָה לְהַאֲרִיךְ וּלְבָאֵר. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האומר יברכוך טובים הרי זה דרך הצדוקים כו': על מצחו או על פס ידו פי' שישים של ראש על מצחו או של יד על פס ידו הי"ז דרך טועים לפי שהוא הולך אחר לשון התורה ממש לפי דעתו. על בית אונקלי שיתלה אותם על זרועו או כתפו או שיתן אותה בחיקו. והחיצונים הם הכופרים בתורה בכל ואינם מאמינים ממנה לא תורה שבכתב ולא תורה שבע"פ. ואין ראוי לומר יברכוך טובים לפי שהשם יתברך מברכים אותו טובים ורעים כמו שכתוב מי לא יראך מלך הגוים. ועל קן צפור יגיעו רחמך לפי שהטעם אינו צד רחמניות מהשם יתברך באומרו לא תקח האם על הבנים אבל היא גזרת הכתוב. ועל טוב יזכר שמך מפני ששמו נזכר על טוב ועל רע כמו שאמרו מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. ואם אמר מודים מודים משתקין אותו מפני שנראה כאלו ההודאה לשתי רשויות וההודאה אינה אלא לאחד והמכנה בעריות הוא שיכנה וישים כנוי הנסתר במקום כינוי הנוכח ויאמר במקום אביך ואמך ואחותך אביו ואמו ואחותו. ואם תרגם מזרעך לא תתן להעביר למולך ומזרעך לא תתן לארמיותא הנה הפך הלשון ממשמעותו בכל וכוונת הפסוק לשם איסור עבודת המולך: (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

מַעֲשֵׂה רְאוּבוֹן {מז} (בראשית לה), נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם.
מַעֲשֵׂה תָמָר (שם), נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. מַעֲשֵׂה עֵגֶל
הָרֵאשׁוֹן {מט} (שמות לב), נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. וְהַשְּׁנִי (שם),
נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם. בְּרִכַּת כְּהֲנִים (במדבר ו), מַעֲשֵׂה
דָּוִד (שמואל ב יא) וְאַמְנוֹן {נד} (שם יג), לֹא נִקְרָאִין וְלֹא
מִתְרַגְּמִין. אִין מִפְּטִירִין בַּמְרַכְּבָה {נג} (יחזקאל א),
וְרַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִין
מִפְּטִירִין בְּהוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם (שם טז):

ר"ע מברטנורה מַעֲשֵׂה אַמְנוֹן וְתָמָר {מח} נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. וְלֹא חִישִׁינן
לִיקְרִיָה דְדָוִד. וְהוּא, דְלֹא כְּתִיב אַמְנוֹן בֶּן דָּוִד, כְּדַבְעִינן לְמִימַר לְקָמוֹן:
מַעֲשֵׂה עֵגֶל הָרֵאשׁוֹן נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. וְלֹא חִישִׁינן לִיקְרָא דִישְׂרָאֵל:
מַעֲשֵׂה עֵגֶל הַשְּׁנִי. מִן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן עַד וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת הָעַם וְגו',
וּפְסוּק וַיִּגַּף ה' אֶת הָעַם, כֹּל אֵלוֹ נִקְרָאִים וְלֹא מִתְרַגְּמִין, מְשׁוּם יִקְרָא
דְאֱהֲרֹן: בְּרִכַּת כְּהֲנִים. נִקְרָאִים וְלֹא מִתְרַגְּמִין {נ} מְשׁוּם דְאִית בֵּיה יֵשָׁא
ה' פָּנָיו אֵלָיֶךָ, שְׁלֹא יֹאמְרוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹשֵׂא פָנָיִם, וְהוּן אִינן
יוֹדְעִים שְׂפָדָאִי הוּן יִשְׂרָאֵל לְשֵׁאת לְהֵם פָּנָיִם {נא}: מַעֲשֵׂה דָוִד וְאַמְנוֹן.
לֹא נִקְרָאִים בְּהַפְּטָרָה, וְלֹא מִתְרַגְּמִין, כֹּל אוֹתָן פְּסוּקִים שְׂכָתוּב בְּהֵם
אַמְנוֹן בֶּן דָּוִד. אֲבָל אוֹתָן שְׁנַאֲמַר בְּהוּן אַמְנוֹן סְתָם, הָא אֲמַרִינן לְעִיל
מַעֲשֵׂה אַמְנוֹן וְתָמָר נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם: אִין מִפְּטִירִין בַּמְרַכְּבָה. דְלָמָּא אֲתִי
לְשִׁיולִי וְלְעִינֵי בֵּה: וְרַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר {נד}. וְהִלְכָה כְּמוֹתוֹ: אִין מִפְּטִירִין
בְּהוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם (יחזקאל טז), מְשׁוּם יִקְרָא דִירוּשָׁלַיִם. וְאִין הִלְכָה
כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {מז} מַעֲשֵׂה רְאוּבוֹן. וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּילְגֶשֶׁת אֲבִיו (בראשית לה),
נִקְרָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מִתְרַגֵּם, דְחִישִׁינן לְגַנוּתוֹ. רַש"י. וְהַר"ן כְּתִיב מְשׁוּם
כְּבוֹד יַעֲקֹב: {מח} הַקְּשָׁה עַל זֶה שֶׁהָרִי אַמְנוֹן עָשָׂה הַמַּעֲשֵׂה וְתָמָר אֲנוּסָה
הִיָּתָה כּוֹי, וְלִכְדָּ נִרְאָה מַעֲשֵׂה תָמָר וַיְהוּדָה, וְטַעְמָא בְּגַמְרָא, דְשִׁבְחִיהּ הוּא
דְאוּדִי. וְלֹא קִשְׂיָא דְלֹא נִקְטַ יְהוּדָה, מְשׁוּם דְהוּא אֲמִינָא עַבְדָּא דִיוֹסָף. וְעִין
תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: {מט} רֵאשׁוֹן כּוֹי. דְנִיחָא לְהוּ, דְהוּאִי לְהוּ כְּפָרָה. גְּמָרָא: {נ}
בּוֹדָאִי דְבִבְרַכַּת כְּהֲנִים אִי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ דְאִין נִקְרָאִין, דְאִין סְבָרָא לּוֹמַר

שְׁתַּהֲא הַתּוֹרָה נִקְרָאת בְּצַבּוֹר שְׁלֹא בְשִׁלְמוֹתָהּ, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּהַפְטָרוֹת דְּבָלְאוּ הָכִי אִין הַנְּבִיאִים נִקְרָאִין בְּשִׁלְמוֹתָן. וּמִהֲרַמְבִּ"ם נִרְאֶה דְגָרְס וְכֵן בְּרַפְת כְּהַנִּים. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[נא]** כְּדֹאמְרִין בְּבִרְכוֹת דָּף כ', לֹא כְּדֹאִי הֵן יִשְׂרָאֵל לְשֵׁאת לְהוֹן פְּנִים, אֲנִי אֲמַרְתִּי וְאֶכְלֶת וְשִׁבְעַת וּבִרְכָת, וְהוֹן מִחְמִירִין עַל עֲצָמָן עַד כְּזֵית וְעַד כְּפִיץ. רש"י: **[נב]** דּוֹד וְאַמְנוֹן. אֲבָל מַעֲשֵׂה דְבַת שְׁבַע נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם, דְּשִׁבְחִיהּ הוּא דְאֹדִי: **[נג]** בְּמִרְכָּבָה. כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁאַלוּ הַהֶמוֹן כְּשִׁישְׁמְעוּ אוֹתָהּ וְלֹא יוֹסִיף לָהֶם אֶלֶּא סַפֵּק. הֲרַמְבִּ"ם: **[נד]** שְׁכֵן מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. וְטַעְמָא דְמִלְתָּא דָּאִם הוּא חֲכָם יוֹדֵעַ שְׁדַּבְרִים אֵלוּ לֵב הַמְשַׁכִּיל לֹא יִשְׁיַגֵּם וְשִׁתִּיקְתּוּ יָפָה מִדְּבִירוֹ, וְאִי לֹא בֵּר הָכִי הוּא הָכִי נִמְי אֱוִיל מִחְרִיש חֲכָם יַחֲשֵׁב, וְהַחֲרַשׁ יַחְרִישׁ בְּאֹנְלָתּוֹ וְלֹא יִשְׁאַל בְּעֵנְיָנִים אֵלוּ, שְׂיֹדַע שְׁאִינוּ כְּדֹאִי שְׂיִשְׁיבוּ לוֹ שׁוֹם מַעֲנָה: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם כו': ענין עגל השני הוא מה שנשנה מענינו והוא מפסוק ויאמר משה אל אהרן עד פסוק וירא משה את העם וגו' וכמו כן ויגוף ה' את העם וגו'. ואלו הפסוקים אינן מתרגמין על ראש הצבור מפני כבוד אהרן. ואין מתרגמין ברכת כהנים מפני שאומרים בה ישא השם פניו אליך ויראה להמון הפך מה שאמר אשר לא ישא פנים. ואמר מעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא מתרגמין אינה קושיא למה שאמר מעשה תמר נקרא ומתרגם כי כל מה שזוכר אמנון סתם נקרא ומתרגם ומה שזכר אמנון בן דוד אינו נקרא ואינו מתרגם משום כבוד דוד וטעם האומר אין מפטירין במרכבה כדי שלא ישאלו ההמון כשישמעו אותה ולא יוסיף להם אלא ספק וטעם ר"א הוא כבוד לירושלים ולישראל. והלכה כרבי יהודה ואין הלכה כר"א:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת מגילה (רמב"ם)

